

MEDEDELINGENBLAD

HISTORISCHE VERENIGING HARDINXVELD-GIESSENDAM

JAARGANG 30 NUMMER 2

NAJAAR 2008

INHOUD

	pag.
Van de voorzitter	1
Reacties op het Mededelingenblad voorjaar 2008	4
Over peulen en zandbanken	4
Activiteiten van het bestuur	12
Het Dijksie	14
Juffrouw Benders	17
Boven-Hardinxveldse jeugdherinneringen	20
Genealogie	21
Kwartierstaat Adriaanse	28
Rietdekker Piet Boer	29
Recensies	45
Bruggetjes zijn cultureel erfgoed	52
Sinterklaas Kapoentje?	54
Wie, Wat, Waar?	54
Wetenswaardigheden	54
Schenken	46
Vacature	47
Nieuwjaarswens	48
Publicaties en overige uitgaven	Omslag 3

Omslag: 30 jaar Historische Vereniging Hardinxveld-Giessendam: M.J.A. de Haan

COLOFON

Uitgever	Historische Vereniging Hardinxveld-Giessendam
Hoofdredactie	J.F. Teeuw-van der Plas
Redactieleden	W.F. van de Bree-Ooms, A. Dubbeldam-van der Waal van Dijk, M.J.A. de Haan
Foto's	Fotoarchief van de Historische Vereniging, W.F. van de Bree-Ooms, J.F. Teeuw-van der Plas, J.J. van Houwelingen
Druk en lay-out	Grafisch Bedrijf Tuljtel bv
Opag	1000
Redactieadres	Amerhof 9, 3371 SZ Hardinxveld-Giessendam, telefoon 0184- 416380, e-mail: janmyteeuw@kpnplanet.nl
Verschijnen	Tweemaal per jaar, gratis voor leden en zusterorganisaties. Losse verkoopprijs: € 3,50
Copyright	Overname van artikelen of gedeelten daarvan is toegestaan mits vermelding van de bron en toezending van een exemplaar.

BESTUUR

T. Sluimer	Parallelweg 126	3371 GE	Hardinxveld-Giessendam	0184-616107	voorzitter
W. F. van de Bree-Ooms	Buitendams 77	3371 BB	Hardinxveld-Giessendam	0184-614563	secretaris
A. Kampman-Timmer	Van Leeuwenhoekstraat 71	2984 EG	Ridderkerk	0180-428594	penningmeester
M. J. A. de Haan	Buitendams 4	3371 BL	Hardinxveld-Giessendam	0184-616586	archiveris
J. van den Bout	Rivierdijk 197	3372 BM	Hardinxveld-Giessendam	0184-616450	lid
J.J. van Houwelingen	Kerkstoep 1	3372 DG	Hardinxveld-Giessendam	0184-617726	lid
A. Koorevaar	De Sav. Lohmanstraat 60	4207 NV	Gorinchem	0183-628647	lid
J. F. Teeuw-van der Plas	Amerhof 9	3371 SZ	Hardinxveld-Giessendam	0184-416380	lid

De minimum contributie voor 2008 bedraagt € 13,50. Voor leden tot 18 jaar en ouder dan 65 jaar € 11,00. Hogere bedragen zijn altijd welkom.
Bankrekening: 32.50.99.138, girorekening: 3879669. Bij elke betaling s.v.p. duidelijk uw lidnummer vermelden en wat u betaalt.

Donaties zien wij graag tegemoet. Zie voor meer info : www.hv-hardinxveld-giessendam.nl

VAN DE VOORZITTER

Teun Sluimer

16 november 2008, de bladeren zijn al van de bomen. Een waterig zonnetje probeert door de wolken te breken. Vandaag moet ik de kopij voor het mededelingenblad inleveren. Je denkt altijd dat je nog een zee van tijd hebt, maar een half jaar is snel om. Zo heb je verheugd gekeken naar de groene blaadjes en het vooruitzicht van een mooie zomer en zo staat het najaarsnummer van ons Mededelingenblad op het moment van verschijnen.

Het redactieteam is streng. Omziende naar de zomer kan ik niet euforisch worden. Ons jubileumjaar bracht weinig zon, maar wel vermeldenswaardige feiten. De presentatie van het Jubileumboek "Gekleed in de Waard" was een groot succes. De presentatie van de foto-boeken voor de zorgcentra was een duidelijk hoogtepunt. Het idee van Jan Dubbeldam en de uitvoering ervan is in goede aarde gevallen. De geplastificeerde foto's van historische situaties vallen bij de bewoners van de zorgcentra bijzonder in de smaak. De beelden roepen herinneringen op en geven stof tot gesprek. De braderie was gelukkig op een zonnige zaterdag. De culturele dagen in De Koperen Knop trokken niet de belangstelling die wij hadden gehoopt. Hetzelfde geldt voor de Open Monumentendag. De belangstelling was uiterst mager ondanks de inspanning die vooraf onder leiding van Arnold de Haan geleverd was. Het hoogtepunt van het jubileumjaar was de

najaarsvergadering. Een geweldige opkomst! Kampanje barstte ongeveer uit haar voegen. Modeshow en zang en vooral veel sfeer.

Dertig jaar Historische Vereniging. Een moment om terug te kijken hoe het allemaal begonnen is. Arie van de Meijden gaf toen een lezing over ons dorp bij de Volksuniversiteit. Er heerste grote ontevredenheid over het voornemen van het college van B&W, bestaande uit burgemeester Brinkman en de wethouders Kommer van der Plas en Huig Dankers. Bij Arie van der Meijden en bij Arnold de Haan werd vergaderd. Op 14 november 1978 werd de Historische Vereniging opgericht. Roerige tijden, maar Buitendams 4 en de Koepel bleven behouden.

Het historisch besef groeide en ook de HV groeide. Waren er bij de oprichting 150 leden, na 10 jaar werd het 650e lid ingeschreven. Op dit moment naderen we de 1000 leden.

Hoogtepunt van het jubileumjaar is zonder twijfel de Koninklijke onderscheiding die mevrouw W.F. van de Bree-Ooms te beurt viel. Het heeft Hare Majesteit behaagd haar wegens de aard, de duur, betekenis en uitstraling van haar maatschappelijke verdiensten te benoemen tot lid in de orde van Oranje Nassau.

We zijn trots op haar. De spin in ons historisch web. Haar ijver, betrokkenheid en kennis, maar vooral de liefde voor de historie zorgt dat wij een onovertroffen secretaris hebben.

REACTIES OP HET MEDEDELINGENBLAD NAJAAR 2008

J.F. Teeuw-van der Plas

De Rover

De eerste reactie kwam van de heer De Rover, onze zeer gewaardeerde vrijwilliger die samen met zijn echtgenote de interne postkamer van de Vereniging beheert. Dit jaar kwam de publicatie 'Gekleed in de Waard' uit, een vrij dik boekje en ook dat moest in enveloppen gedaan met de acceptgiro voor de contributie 2008 van het lidmaatschap plus bijbehorend briefje. Mijnheer De Rover, vanaf deze plaats een extra compliment voor het vele werk!

Dit is De Rover zelf.

Goed, nu de reactie: Onder een van de foto's van het inpakken staat de naam van de heer De Rover, maar de man op de foto is zijn zwager de heer Boogaard. Onze excuses voor deze vergissing.

Kwartierstaten

De heer R.F. van Dijk van het Regionaal Archief Gorinchem, is een nauwkeurig lezer van het Mededelingenblad. Daar zijn we blij mee.

Zijn opmerkingen zijn als volgt:

Op pag. 34/36 van het voorjaarsnummer wordt voor het boek 'Het verhaal verbeeld' verwezen naar een website. Deze website lijkt over iets anders te gaan.

In de kwartierstaat van Frederik Huisman (najaar 2007) zijn de volgende aanvullingen:

54 geboren circa 1779, met kwartier 55 op 19-07-1830, wonend in de Weverwijk onder Meerkerk (Regionaal Archief Gorinchem, notariële archieven, inv. nr. 4521, akte 103)

Bij de kwartierstaat van Andries de Rover kunnen de volgende aanvullingen toegepast worden:

- 22 geboren Papendrecht c. 1798, tr. Giessen-Nieuwkerk 20-08-1825
- 23 geboren Giessen-Nieuwkerk 27-11-1797
- 26 gedoopt Gorinchem 17-03-1779
- 44 Lourens Kaazen
- 45 Belia Smit
- 46 Jacob Jans van 't Hof, gedoopt Giessen-Nieuwkerk 17-01-1762, overleden aldaar 14-02-1865, tr. aldaar 15-08-1783
- 47 Jannigje Adriaans Rietveld, gedoopt Giessen-Nieuwkerk 11-12-1763, overleden aldaar 09-10-1830
- 52 geboren te Zutphen, tr. Gorinchem 06-11-1774
- 53 Maria Catharina Kits, geboren te Nijmegen

Echte Giessendamse?

Een van de reacties op de cover van het voorjaarsnummer was, dat het een portret van een Brandwijkse vrouw is en niet van een Giessendamse. Maar deze foto is een voorbeeld van de kleder- en mutsendracht in De Waard (n.a.v. ons boek 'Gekleed in de Waard'). Brandwijk ligt zo'n beetje midden in de Waard.

Complimenten

Van diverse zijden kregen wij complimenten over de voorjaarseditie 2008 van het Mededelingenblad.

Dank u wel, we hopen dat ook het najaarsnummer in de smaak valt.

OVER PEULEN EN ZANDBANKEN

Arnold de Haan

Door een foutje bij de drukker, is de verwijzing (noten) naar de geraadpleegde boeken in de eerdere publicatie van dit artikel weggefallen. Vandaar deze herplaatsing.

De Peulenstraat met de aanpalende bebouwing vormt vanouds het centrum van Beneden-Hardinxveld. De naam Peulenstraat kan per definitie niet ouder zijn dan 1634, het jaar waarin dit gedeelte van de (toen nog) rivierdijk werd voorzien van een bestrating. Er is ons geen benaming bekend van dit stuk dijk van voor 1634 maar "Peulendijk" lijkt het meest voor de hand te liggen. Hoe dit ook zij, de eerste vermelding van de naam Peulenstraat komt voor in het lidmatenboek van Hardinxveld, waarin in oktober 1653 wordt gesproken van "de Peulenstraete". Dat die naam nog niet algemeen ingeburgerd was mag blijken uit het feit dat in een transportakte van 1698 van een huis bij de Wiel wordt gemeld "belend ten westen de steenestraet".

Alhoewel dit voor een buitenstaander wellicht een logische verklaring lijkt heeft de Peulenstraat haar naam niet te danken aan een peulgewas. Voor de verbouw van een dergelijk gewas op enige schaal was de bodem ter weerszijden van de dijk ten enenmale niet geschikt. Ongetwijfeld heeft menigeen in de loop van de tijd wel eens iets dergelijks verbouwd in een moestuintje bij zijn huis, maar dan had de Peulenstraat evengoed Spinaziestraat of Komkommerstraat kunnen heten.

De naam Peulenstraat is afgeleid van het aangrenzende (destijds) buitendijkse gebied van de delta van het riviertje de Giessen dat "de Peulen" werd genoemd, een naam die tot op heden in gebruik is gebleven. Het gebied "de Peulen" werd, voor de aanleg van rijksweg A15, begrensd door de Peulenstraat aan de oostzijde, Buitendams aan de noordzijde en de rivier de Merwede aan de zuidzijde. De meest westelijke punt van het gebied lag bij de grens tussen Giessendam en Sliedrecht.

De vraag is nu hoe dit gebied aan zijn naam is gekomen.

De enige die daar eerder een verklaring voor heeft gegeven is P. den Breejen die in zijn boek

"Hardinxveld en Giessendam, van vissers- en hoepmakersdorpen naar industriegemeente" terloops vermeldt dat de naam zou zijn afgeleid van Meeuwis van den Poelye met als argument dat in 1344 graaf Willem aan Hendrik den Molenaar bij opdracht van Meeuwis van den Poelye verleidt "den meesten polre buyten Giessendam metten Ambochte" en dat "de Peulen" vroeger "de poelyen" werd genoemd.ⁱⁱ

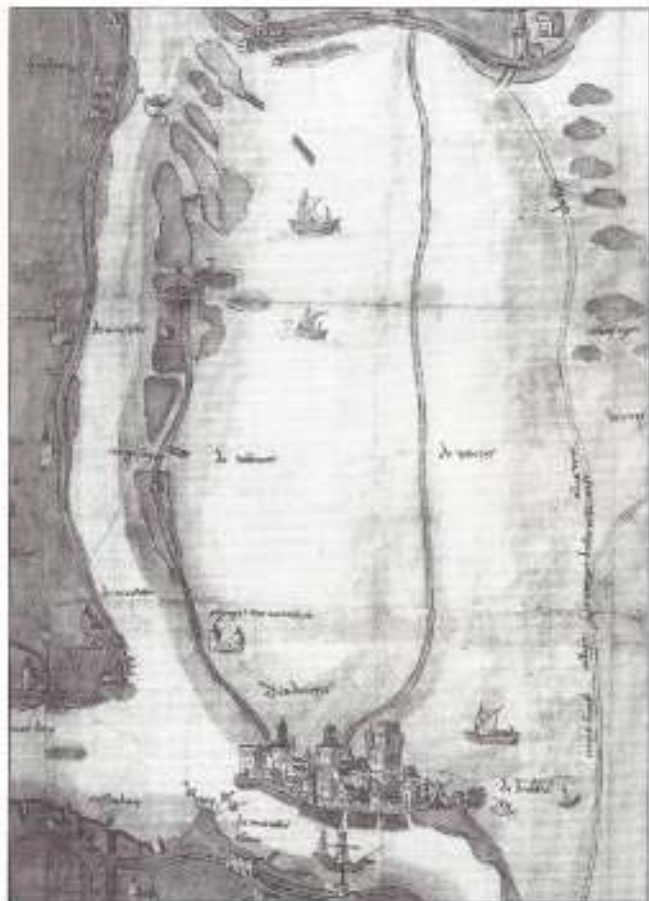
Op deze redenatie, die op het eerste gezicht wel plausibel overkomt, is wel het een en ander af te dingen. Helaas geeft Den Breejen niet aan in welke bron de naam "de poelyen" voorkomt zodat dit gegeven vooralsnog oncontroleerbaar is. Verder is het maar zeer de vraag of met "den meesten polre buyten Giessendam" de Peulen wordt bedoeld. Voor zover bekend is het Peulengebied nooit bedijkt geweest en is er dus geen sprake van een polder zodat met "den meesten polre" wellicht een ander gebied wordt bedoeld.

De ons oudst bekende naam van het bewuste gebied luidt "Pueluwe". Deze aanduiding komt voor op een kaart van 1627 die is afgebeeld in onze uitgave "Molens van Hardinxveld-Giessendam".ⁱⁱⁱ Overigens wordt dezelfde naam ook door Den Breejen vermeld echter zonder dat blijkt waaraan deze is ontleend.^{iv}

Dat deze naam ook al eerder voorkomt blijkt uit een onlangs verschenen artikel van de hand van Wim van Wijk in het tijdschrift "Diep" van september 2007. Het artikel handelt over de St. Elisabethsvloed en de aanspraken die Karel V op het verloren gegane, maar door latere opslibbing weer gedeeltelijk boven water gekomen, gebied meent te hebben. Om die reden worden o.a. in 1521 verklaringen van mensen uit Hardinxveld en Giessendam opgetekend die op grond van oude rechten meenden ook aanspraak te kunnen maken op bepaalde (vis) gronden, dan wel van mensen die gezien hun leeftijd nog van vroeger konden vertellen.

Zo werd o.a. het verhaal opgetekend van een man uit Hardinxveld die vertelde dat zijn moeder 30 jaar eerder uit Houweninge was verhuisd, omdat het land nu wel erg ging afkalven. Desondanks blijken er in 1521 nog steeds mensen te wonen in Houweninge en er stond ook nog een herberg genaamd "De Peluwe" of "De Peluwen".

Het dorp Houweninge lag ongeveer tegenover Giessendam aan de andere oever van de Merwede. Het feit dat daar 100 jaar na de St. Elisabethsvloed nog mensen woonden en zelfs een herberg was, geeft al aan dat het dorp relatief hoog moet hebben gelegen ten opzichte van het achterland van de verdronken Grote Waard. Om die reden mag worden aangenomen dat het dorp daardoor in eerste instantie betrekkelijk weinig hinder zal hebben ondervonden van de overstromingen van het achterland ^v.

Als de naam Peulen via Pueluwe/Peluwe zou zijn afgeleid van Poelye, zoals Den Breejen stelt, dan is het op zijn minst opmerkelijk dat dezelfde naam ook aan de andere zijde van de Merwede opduikt. Voor zover ons bekend heeft de eerder genoemde Meeuwis van den Poelye nooit enige bemoeienis gehad met het dorp Houweninge.

Om te proberen de betekenis van het woord "pueluwe" te achterhalen neem ik u mee op een speurtocht door de schimmige wereld van het ontstaan van de Nederlandse taal.

Een vaststaand feit is dat het woord "pueluwe" in het Middelnederlands wordt gebezigd in de betekenis van peluwvi. Het woord komt onder meer voor in een vers van ca. 1500 over de geboorte van Christus waarin de schamele toestand van de stal in Bethlehem met de regels "Noch bedde noch pueluwe, stoel noch banc en waren in desen armen stal" wordt bezongen ^{vi}. Dit wordt bevestigd door het Middelnederlands handwoordenboek ofschoon de spelling "pueluwe" hier niet wordt genoemd ^{vii}. Het woord wordt, voordat er een vaste spelling bestaat, op verschillende manieren geschreven en in het genoemde woordenboek komen de volgende spellingswijzen voor: *poluwe, poeluwe, poelu, puluwe, peelu, pulwe* en *poel*. Wat minstens zo interessant is, is de betekenis die hier voor het woord gegeven wordt, te weten *peluw* of **peul**.

Dat met het woord pueluwe peluw wordt bedoeld was uit bovenstaande al duidelijk geworden maar **peul**?????

Raadpleging van het Etymologisch woordenboek der Nederlandse taal bracht uitkomst. Hierin wordt aangegeven dat het woord peluw, ook wordt geschreven als peuluw en, ofschoon niet algemeen gebruikelijk, als **peul**.

Ons zijn geen voorbeelden bekend dat in deze streek het woord **peul** in de betekenis van peluw wordt gebezigd. Dat dit elders wel degelijk het geval was blijkt uit een boedelbeschrijving van 1724 uit Enkhuizen waarin onder andere worden geregistreerd "----twee bedden, twee **peulen**, vijf kussens, vier dekens ----." Het zal eenieder duidelijk zijn dat hier peluwen worden bedoeld.

Met dit alles hebben we nog steeds geen verklaring voor de naam De Peulen voor het deltagebied van de Giessen. Een relatie tussen dit gebied en kussens ligt op het eerste gezicht niet echt voor de hand.

In een poging om die relatie alsnog vast te stellen gaan we terug naar het Etymologisch woordenboek. Hieruit blijkt dat het woord peluw via het Oud Hoogduits hoogstwaarschijnlijk is ontleend aan het Latijnse woord *pulvinus* ^x.

Dit woord *pulvinus* heeft in het Latijn meerdere betekenissen zoals, wat u niet zal verbazen, kussen of peluw, maar ook **zandbank** ^{xi}.

Met deze wetenschap in het achterhoofd kunnen we weer terugkoppelen naar het dorp Houweninge. Al eerder is aannemelijk gemaakt dat dit dorp (grotendeels?) zal hebben gelegen op de zuidelijke oeverwal van de rivier de Merwede, in feite dus op een zandbank!

Uitgaande van het gegeven dat een rivier langs beide oevers zand afzet kan met zekerheid worden aangenomen dat, ofschoon daar nu door de aanleg van de Rijksweg niet veel meer van te zien is, ook in het Peulengebied een oeverwal/zandbank aanwezig is geweest.

Met bovenstaand betoog menen wij te hebben aangetoond dat de naam De Peulen indirect is ontleend aan de hoger gelegen oeverwal van de rivier de Merwede die in dit gebied, ofschoon onderbroken door enkele uitwaterende Giessenarmen, nog lang in zijn natuurlijke vorm aanwezig was. Daarmee is eveneens verklaard dat de benaming "pueluwe/peluwe" ook aan de overzijde van de rivier voorkomt en het zal ons niet verbazen al een vergelijkbare naam ooit nog eens elders langs de rivier opduikt.

Noten:

ⁱ Jong, Dick de, 1999, De heggen de de stegen, p.41.

ⁱⁱ Breejen, P.den, 1984: Hardinxveld en Giesendam, van vissers- en hoepmakersdorpen naar industriegemeente, p. 18.

ⁱⁱⁱ Plas, A.van der, 1979: Molens van Hardinxveld-Giesendam, p.9. Historische Vereniging Hardinxveld-Giesendam, publicatie nr.2.

^{iv} Breejen, P.den, 1984: Hardinxveld en Giesendam, van vissers- en hoepmakersdorpen naar industriegemeente, p.35.

^v Die hogere ligging kan worden verklaard doordat langs de oevers van de Merwede, voor dat deze door dijken werd beteugeld, zandige sedimenten werden afgezet die een oeverwal vormden. Bij de bedijking van de Grote Waard zal ongetwijfeld dankbaar gebruik zijn gemaakt van deze van nature hoger liggende zone en zeker op plaatsen waar de oeverwal wat breder was, was dit ook een aantrekkelijke vestigingsplaats.

^{vi} Peluw is een ouderwets woord voor een met tijk overtrokken langwerpige kussen dat doorgaans in het bed of de bedstede werd toege-

past onder het hoofdkussen. De reden hiervan was dat men destijds de mening was toegedaan dat slapen in een geheel liggende positie ongezond zou zijn.

^{vii} Bibliothèque National, Parijs, Néerl.39 fol. 78v.

^{viii} Verdam, J. 1932/1976: Middelnederlandsch Handwoordenboek.

^{ix} Wijk, N.van, 1912/1980/1984: Etymologisch woordenboek der Nederlandsche taal.

^x Interessant is dat het Engelse woord pillow (=kussen) dezelfde herkomst heeft als peluw. De overeenkomsten in schrijfwijze en betekenis zijn dus niet toevallig.

^{xi} Ofschoon dat niet is bewezen lijkt de veronderstelling dat de basisbetekenis van het woord pulvinus wellicht "verhevenheid" is geweest, niet ongegrond. Zowel kussen, peluw als zandbank vallen in dat geval tussen de "bandbreedte" van de strekking.

ACTIVITEITEN VAN HET BESTUUR

J.F. Teeuw-van der Plas

Geschiedenisproject Koningin Wilhelminaschool

Met bijzonder veel animo heeft het team van de Kon.Wilhelminaschool te Hardinxveld-Giesendam in de maand april 2008 een project uitgevoerd over de historie van hun dorp.

Alle groepen, van 1 tot en met 8 hebben eraan meegewerkt. De start van het project was spectaculair: een middeleeuwse edelman, die met veel knallen en rook uit een tijdmachine tevoorschijn kwam. Alle leerlingen stonden met open mond van verbazing naar dit fenomeen te kijken. Daarna kon men aan de gang. Er waren workshops, met diverse opdrachten en aan de door de Historische Vereniging georganiseerde speurtocht langs diverse monumentale plekken deden veel kinderen mee. Bij het Historisch Informatie Centrum stond de deur wijd open, zodat de groepjes leerlingen ook daar informatie en een traktatie kregen. Het werd een enorm succes. Er waren nog nooit zoveel kinderen in het "winkelje" geweest.

Schoolkinderen in het HIC

Als afsluiting van het gehele project kwamen de leerlingen in een lange optocht, sommigen verkleed als Ot en Sien, naar het Gemeentehuis om het door de leerlingen gemaakte Wapen van Hardinxveld en Giessendam (dat zogenaamd verdwenen was) de locoburgemeester aan te bieden. Zo kwam dit kunstwerk weer in goede handen.

Voorjaarslezing/ledenvergadering

Zoals ieder jaar is het een goede gewoonte om in het voorjaar de algemene ledenvergadering te houden. Dit jaar werd de bijeenkomst op 21 april gerealiseerd in de recreatiezaal van zorgcentrum De Lange Wei. Voor de Boven-Hardinxvelders een bekende locatie. De zaal was ruim genoeg, maar de technische details lieten soms nog wat te wensen over.

Na een kort verslag van de werkzaamheden van het bestuur in het afgelopen jaar en van het financiële beleid 2007, de kascontrolecommissie, de vaststelling jaarrekening 2007 en de begroting 2008, werd de contributie 2009 vastgesteld. Gezien de prijsstijgingen van drukwerk en verzendkosten is niet te vermijden dat deze met een klein bedrag wordt aangepast. Voor de kascontrolecommissie werd een nieuw lid gekozen, de heer H. Prins.

Evert van Lopik, bestuurslid van de Stichting Dorpsbehoud, deed verslag van de activiteiten van genoemde stichting in het afgelopen jaar. De nadruk lag op het behoud van het groen in de gemeente. Er worden toch te veel mooie bomen gekapt en te weinig nieuwe aangeplant. Daar moeten we iets aan doen. Ook

Tijdmachine

De edelman

Hier moet je zijn

het authentieke bakhuisje achter de boerderij van Walraven is nog steeds een punt op de agenda. De Stichting doet haar best dit monumentje te behouden.

De heer A. Koorevaar, bestuurslid van de H.V., deed verslag van de activiteiten van de werkgroep Genealogie.

De plannen voor dit jaar werden bekend gemaakt door de voorzitter en na de rondvraag werd er pauze gehouden.

Over dokters, poeders en pillen

Na de pauze volgde de dialezing door de heer Drs. G. den Hartog uit Nieuwpoort, voorheen huisarts te Gorinchem, over "De ontwikkelingen in de geneeskunst door de jaren heen".

Veel aandacht werd besteed aan de geschiedenis en aan personen die een grote bijdrage hebben geleverd aan de vooruitgang in de geneeskunst, beginnend bij de Grieken.

Hartog liet veel dia's zien van oude prenten met soms afschrikwekkende taferelen van amputaties, aderlaten en nog meer enge dingen. Patiënten moesten vroeger heel wat doorstaan en de kwakzalverij vierde hoogtij. Ook in de psychiatrie werden de zieken vaak slecht behandeld.

Na afloop werd er nog even nagepraat en de bekende bus voor de vrijwillige bijdrage bij de uitgang werd niet vergeten. Hartelijk dank!

Medicijnflessen

Presentatie boek "GEKLEED IN DE WAARD" een overzicht van streekkleding in de 19e en 20e eeuw

Gekleed in de Waard

Na een lange periode van voorbereiding was het eindelijk zover, het boek "GEKLEED IN DE WAARD" kon gepresenteerd worden. Een speciale jubileumuitgave van de Historische Vereniging (30 jaar).

Op zaterdagmiddag 17 mei 2008 was Museum De Koperen Knop het bruisende hart van de Alblasserwaard met in het middelpunt de auteur Herman Roza, omringd door vrienden en andere genodigden.

Zijn inbreng en enthousiasme werkten aanstekelijk. De modellen uit Spakenburg, Bunschoten, Staphorst en Nunspeet (vrienden van Roza) gaven een speciaal cachet aan deze presentatie.

Zijn uitleg over de details van de prachtige klederdrachten van genoemde plaatsen was perfect.

Roza weet ontzettend veel van klederdrachten in Nederland. Zijn verzameling bevat duizen-

den stuks historisch textiel, van mutsen, rokken, jakjes, schorten, kostuums, broeken, vesten, halsdoeken enz. Als jongeman ging hij de boer al op om kleding die niet meer werd gedragen, op te kopen. Vaak kreeg hij het ook, want 'niemand had er wat aan'.

Van het een kwam het ander en Herman hield lezingen over zijn bijzondere verzameling en zo kwam hij ook in Museum De Koperen Knop. Er werd bij hem op aangedrongen om een boek te schrijven over de kleding in de Waard. De Historische Vereniging zou het financieren en dus ging Herman Roza aan het werk. Veel medewerkers, zoals de textielgroep van het museum, bestuursleden van de H.V. en Dick en Ali de

Jong, hebben er hun energie in gestoken.

Met de voortreffelijke vormgeving van Evert van Lopik is het een mooi boek geworden en de meer dan honderd foto's geven een goed beeld van de mode in de 19e en 20e eeuw in de Alblasserwaard.

Het boek is nog te koop in het Historisch Informatie Centrum, Peulenstraat 243, zaterdag van 10.00 tot 12.00 uur, in Museum De Koperen Knop, Binnendams 6, dinsdag- t/m vrijdagmiddag 13.00 -17.00 uur, zaterdag van 11.00-17.00 uur. Secretariaat Historische Vereniging, Buitendams 77, maandag t/m vrijdag. En bij IJzerwinkel Coenraads, Buurt 6, Boven-Hardinxveld, tijdens openingstijden winkel.

Genodigden

Klederdracht uit Spakenburg, Bunschoten, Staphorst en Nunspeet

Herman Roza en mevrouw Colenbrander die een boeiende toespraak hield

Herman Roza en Evert van Lopik bekijken het zojuist overhandigde boek

Presentatie fotomappen Historisch kijkgenot voor bewoners zorgcentra

De Historische Vereniging Hardinxveld-Giessendam heeft op donderdag 5 juni in haar Historisch Informatie Centrum, Peulenstraat 243, fotomappen met historische en herkenbare plekjes van de dorpen Giessendam en Hardinxveld gepresenteerd.

Overhandiging fotomappen

Omdat Pedaja een grondige verbouwing achter de rug had en de Historische Vereniging een blijvend geschenk wilde geven, is het idee ontstaan om de bewoners van alle zorginstellingen in ons dorp te verwennen.

De praktische mappen, door de heer J. Dubeldam met zorg samengesteld, zijn speciaal ter inzage voor de bewoners van de zorgcentra Pedaja, De Lange Wei en Tiendwaert.

Veel ouderen hebben immers zoete herinneringen aan hun jeugd en de omgeving waarin zij zijn opgegroeid. De plaatjes van de Kaai tot Den Bout spreken elk voor zich.

De foto's zijn sterk vergroot en voorzien van een korte duidelijke tekst, geplastificeerd en in een ringband samengebracht, zodat de bladen los te bekijken zijn.

De activiteitenbegeleiders van voornoemde zorgcentra waren zeer verrast en bijzonder ingenomen met deze royale geste van de Historische Vereniging.

Zij zullen er zeker veel gebruik van maken en zo de oudere mensen een terugblik gunnen naar hoe het vroeger was. Misschien komen er

zodoende ook verhalen los.
En dat is nou juist de bedoeling!

Presentatie fotomappen

Braderie

Het is zo langzamerhand een traditie geworden dat de Historische Vereniging een vaste kraam huurt vóór de gevel van haar Historisch Informatie Centrum in de Peulenstraat. Het was weer een gezellige braderie op deze zonnige zaterdag in juni. Veel kijkers, maar ook kopers die naarstig op zoek gingen naar oude foto's met een familielid of misschien wel zichzelf erop. Deze foto's, geschonken door de redactie van Het Kompas, zijn nog steeds te koop in het HIC.

Muziek ontbrak niet, EMS speelde er lustig op los en het publiek swingde mee op de vrolijke klanken.

EMS blaast de oude trompet

Er werden nog een flink aantal publicaties en kaarten verkocht. Voor de bestuursleden achter de stand een opsteker. Volgend jaar weer, zullen we maar hopen.

Het was dringen om een goed plekje bij de kraam

Kompasfoto's gingen grif van de hand

Veel belangstelling bij de kraam

Bibliotheek

In de bibliotheek aan de Pietersweer wordt maandelijks een genealogisch spreekuur gehouden. Elke 2e woensdag van de maand van 10.00-12.00 uur. De heren J. Dubbeldam en A. Koorevaar hebben al veel mensen op weg kunnen helpen bij hun zoektocht naar zeer verre familieleden.

Het Regionale Archiefpunt (RAP) wordt begeleid door het archief van Dordrecht (DiEP). In de vitrines bij deze historische hoek van de bibliotheek worden regelmatig themaobjecten geëxposeerd door een van de bestuursleden van de H.V. De samenwerking verloopt prima.

Culturele dagen in Museum

De Koperen Knop

In de tuin van het museum stond op 4 en 5 september een grote tent. Hierin werd het culturele seizoen in de Alblasserwaard geopend. De Historische Vereniging, Stichting Streektaal, VVV, de Volksuniversiteit afd. Hardinxveld-Giesendam en ook de Gemeente gaven acte de présence.

Men kon gratis het museum bezoeken. Toch viel het aantal bezoekers tegen. Er zal gekeken worden naar een andere invulling van deze culturele dagen.

Culturele dag in De Koperen Knop

Open Monumentendag 2008

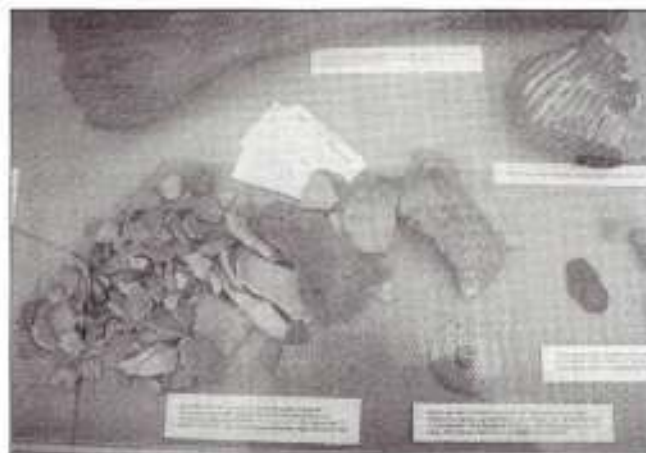
Donderdag 11 september werd de officiële opening van de Open Monumentendag in Deventer gehouden. Ondergetekende was op die dag aanwezig en het programma werd perfect uitgevoerd.

Veel comitéleden uit het hele land ontmoetten elkaar en er werden diverse ideeën uitgewisseld. Het thema "Sporen", dat centraal stond op deze Open Monumentendag, is, volgens Pleij (een van de sprekers en emeritus hoogle-

raar historische letterkunde aan de Universiteit van Amsterdam), een veelvoud van overblijfselen en richtingaanwijzers naar de resten uit de cultuur, die wij hebben aangericht op aarde. "Wij moeten zorgvuldig omspringen met het culturele erfgoed, ook in landschappen. In Nederland hebben we, in tegenstelling tot Frankrijk, de supermarkten en de Rabobank en de Marskramer allemaal in het centrum van een plaats neergezet en daarvoor oude kernen afgebroken. In elke stad vind je in het centrum

In de Swaen

Vitrine

Overzicht van de expo

dezelfde winkelketens en de mooie gevels en prachtige kerken zijn verbouwd tot wanstaltige uitstallkasten. Waar vind je nog de sporen? Een brugje, een poortje of een stukje muur..., het is soms nog te vinden." Het was een boeiende en leerzame dag in de mooie, historische IJsselstad Deventer.

13 september 2008

In Hardinxveld-Giessendam hebben we gelukkig ook nog sporen, al zijn het er niet veel meer. Brugjes, muren, sluizen en enkele monumentale huizen. Maar ook archeologische vondsten uit de grond of opgebaggerd uit de Wiel of de Giessen.

Fragment schilderij in De Witte Swaen

Op OMD had de Historische Vereniging een expositie ingericht in Herberg De Witte Swaen, Peulenstraat 244. Dit in samenwerking met de Archeologische Werkgroep Nederland, afdeling Lek-en Merwedestreek. De heren Arnold de Haan en Teus Koorevaar waren aanwezig om

Arnold de Haan, Huib de Kok en Teus Koorevaar

Het resultaat van sporenonderzoek in de bieë

uitleg te geven over het kaartmateriaal en de uitgestalde vondsten.

Het bezoekersaantal viel wat tegen, maar degenen die kwamen waren zeer geïnteresseerd. In de plaatselijke bibliotheek aan de Pietersweer werd de jeugd bezig gehouden. Meer dan dertig kinderen kwamen tussen 10.00 en 12.00 uur naar de gezellige leeszaal om met scherven van een oude pot een puzzel maken. Het was een leuke vondst! Fijn dat het personeel van de bibliotheek zich ook inzet voor de historische kant van ons dorp.

Open Monumentendag 2009 heeft als thema "Op de Kaart". Zo hopen we volgend jaar weer een programma samen te stellen dat de inwoners van ons dorp zal interesseren. Want zonder geschiedenis geen toekomst.

Stichting Groene Hart

Op 2 oktober was een van onze bestuursleden aanwezig op een symposium 'Focus op industrieel erfgoed Kinderdijk/Merwedezone.' Dit project, uitgevoerd door de Stichting Groene

Hart en Ingenieursbureau Oranjewoud, werd mogelijk gemaakt door bijdragen van het rijk, de provincie, de gemeenten, diverse fondsen en het bedrijfsleven. Het project verdient de support van de streek.

De locatie, restaurant Bellevue in Sliedrecht, is gelegen op een punt langs de Merwede waar rondom nog veel oude industriegebouwen en scheepswerven te vinden zijn.

Voornamelijk werd de presentatie toegespitst op het industriële lint langs de rivieren de Merwede en de Noord. Opmerkelijk waren de foto's die genomen waren langs de Rivierdijk in Boven- en Beneden-Hardinxveld. Wist u dat de luchtloopbrug over de dijk bij werf 'De Merwede', een uniek stukje erfgoed is? Volgens de kenner, de heer drs. P. Nijhof, enig in zijn soort.

Ook de poorten die toegang geven (en gaven) tot de werven en fabrieken zijn bijna allemaal historische elementen en op veel loodsen is de gevelbelettering nog te zien.

Brug werf Merwede

Het symposium gaf de deelnemers van gemeenten en historische verenigingen de gelegenheid hun ideeën en opmerkingen ter discussie te stellen. Moet het industriële erfgoed plaats maken voor nieuw of wordt het 'verbouwd' voor een andere bestemming? Er zijn voorbeelden genoeg van fabrieken die in de vorige eeuw onder architectuur zijn gebouwd en nu verbouwd zijn tot appartementen. Aan de rivieren is het mooi wonen. De projectontwikkelaars hebben hun oog al laten vallen op diverse mooie plekken aan de Merwede en de Noord. Denk maar aan het watertoreengebied in Sliedrecht waar men nog steeds discussies voert over een bestemming van de markante watertoren.

Op 12 november is in gemaal Wisboom te Kinderdijk een boek gepresenteerd: 'De Merwedezone in bedrijf, speurtochten langs industrieel erfgoed', geschreven door Joke Kramer.

De presentatie viel samen met de publicatie van de ontwerp-visie in het kader van het project 'Focus op industrieel erfgoed Kinderdijk/Merwedezone'.

Het boek zal besproken worden in de rubriek Recensies.

Week van de Geschiedenis (oktober 2008)

Dit jaar stond 'het verhalen vertellen' centraal. In de bibliotheek kwam de Giessendamse schrijver J.W. Klijn zijn verhaal vertellen over een spectaculaire moord in de Alblasserwaard.

Verder loopt er een project van erfgoedcentrum DiEP te Dordrecht om beroepen die dreigen te verdwijnen vast te leggen op schrift en op film. Een antropologe houdt 15 interviews bij mensen die in hun leven een bepaald beroep hebben beoefend. Jan Rietveld, vroeger beurtschipper op de Giessen en de Graafstroom, heeft zich al bereid verklaard om hieraan mee te werken.

Op 11 oktober werd op de Landelijke Archievendag in Dordrecht een verkoping gehouden van publicaties van de historische verenigingen in de Alblasserwaard. Van het nieuwe boek 'Gekleed in de Waard' werd er ook een aantal

verkocht. Bedankt, Janneke Pierhagen en Jan Alleblas!

Mode in Gorkums museum

In het museum van Gorinchem werd een expositie gehouden over de mode van vroeger en eigentijdse mode die door leerlingen van enkele middelbare scholen was gemaakt.

Er werd ook kleding getoond die door de Historische Vereniging Hardinxveld-Giessendam ter beschikking was gesteld

Steengoed

Museum De Koperen Knop

De expositie over **Steengoed**, die van 29 november 2008 tot 24 januari 2009 staat gepland, wordt een interessante "geschiedenislijn van aardewerken en porseleinen gebruiksvoorwerpen".

De Historische Vereniging heeft ook voor deze expo Keulse potten en rood/bruin aardewerk uitgeleend.

Merwedestichting

Viering van het 30 jarig jubileum van de Historische Vereniging Hardinxveld-Giessendam - 12 november 2008

Koninklijk lintje

Het bestuur werd werkelijk verrast door de zeer grote opkomst van genodigden. Bijna driehonderd leden gaven gehoor aan de uitnodiging om deze gedenkwaardige avond bij te wonen. Nadat ieder koffie of thee had gedronken en een plaatsje had bemachtigd, kon het feest beginnen. Jawel, feest!

Onze voorzitter de heer Sluimer heette onze trouwe leden van harte welkom en memoreerde over de afgelopen dertig jaar waarin de Historische Vereniging een belangrijke rol heeft gespeeld in de historie van ons dorp.

Het bestuur wisselde nogal eens van voorzitter, penningmeester en/of van leden. Maar de secretaris bleef! Mevrouw W.F. van de Bree-Ooms vervult vanaf de oprichtingsdatum (14 november 1978) haar functie als secretaris met een nauwgezetheid die niet te evenaren is.

Het was een grote verrassing voor haar dat zij tot lid in de orde van Oranje Nassau werd benoemd. Het toeval wilde dat én de voorzitter én de loco-burgemeester de eer te beurt viel om de mooie decoratie op te spelden. De felicitaties gingen natuurlijk gepaard met veel bloemen en een boekenbon.

Mode van toen

De heer en mevrouw Haan uit Geldermalsen presenteerden hun zuinig bewaarde collectie

kleding en accessoires uit de jaren 1850-1950 met zoveel kennis en enthousiasme, dat "onze" mannequins er vanzelf vrolijk op los flaneerden.

Hoogtepunt was wel de komst van 'Koningin Wilhelmina' die de zopas gedecoreerde secretaris nog eens extra feliciteerde.

De door Haan voorgedragen gedichtjes over de 'toverbal', 'de zeven motten' en 'het spiegelkje', gaven een gezellig sfeertje tijdens de show.

Vanaf deze plaats wil het bestuur de vier vrouwelijke en twee mannelijke mannequins nog eens hartelijk bedanken voor hun vrijwillige inzet op deze avond. Jullie deden het voortreffelijk!

Finale

Shanty koor AHOY uit Hardinxveld-Giessendam

Na de pauze, die een half uur duurde en waarin drankjes en hapjes werden geserveerd, beklommen de mannen en één vrouw van het Shanty koor het podium van 'de oude zaal van

Shanty koor Ahoy

De Merwedestichting'. Zij zongen, begeleid met accordeonmuziek, met zoveel enthousiasme en armbewegingen oude én nieuwe zee-mansliedjes, dat het stenen zeilschip boven de gevel van het gebouw bijna meegolfde.

Het was een feestelijke afsluiting van deze bijzondere "najaarsvergadering".

Arnold de Haan dankte een ieder voor hun komst en herinnerde de aanwezigen nog even aan de oude Giessendamse stembus die bij de uitgang stond.

Want, de Historische Vereniging Hardinxveld-Giessendam verwent haar leden. Al dertig jaar!

De kassa van de HV

HISTORISCHE VERENIGING HARDINXVELD-GIESSENDAM

1978 - 2008

IMPRESSIE VAN DE FEESTAVOND OP 12 NOVEMBER IN RESTAURANT KAMPANJE

Gedecoreerd

Willy en haar zoon

Interieurverzorgster van toen

Dominee gaat ter kerke

Koningin Wilhelmina

Mooie meisjes

Nienke de Haan

Showen

HET "DIKSIE"

Arnold de Haan

Wie over de Hagibrug loopt en naar het westen over de Giessen kijkt, kan daar een restant van een bijzonder stukje plaatselijke geschiedenis ontwaren. Dit restant bestaat uit een verval-len stuk metselwerk langs de zuidelijke Giessen-oever ter hoogte van het restaurant Kampanje. Dit verbrokkelde stukje muurwerk is namelijk het laatste zichtbare overblijfsel van een destijds belangrijk waterstaatkundig kunstwerk dat eigenlijk de Nieuwe Dijk heette, maar dat destijds beter bekend stond als "Het Diksie".

"Het Diksie" werd aangelegd in 1852. De reden hiervan was dat de rivierdijk, zoals al vele malen eerder was gebeurd, weer eens verhoogd diende te worden. Omdat toen de rijks-weg, die tegenwoordig als waterkering dient, nog niet bestond, had in onze gemeente de dijk vanaf Sliedrecht tot aan het centrum van Giessendam, Buitendams dus, met de daarop aansluitende Peulenstraat die functie.

Vanwege de dichte bebouwing in de dorps-kernen van Giessendam en Neder-Hardinxveld zou een verhoging van de dijk voor dat gedeelte ernstige proble-men geven voor de omwo-nenden. Er zouden stoepen moeten verdwijnen, deuren worden verhoogd en andere ingrijpende en kostbare aan-passingen moe-ten worden uitgevoerd. Om die reden werd er een commissie inge-steld die als taak kreeg te onderzoeken of er bruikbare alternatieven konden worden gevonden. In overleg met het Hoogheemraadschap

van de Alblasserwaard kwam men tot de con-clusie dat er een nieuwe dijk aangelegd dien-de te worden door de, toen nog, uiterwaard De Peulen vanaf Buitendams naar de Peulen-straat. Door de aanleg van deze dijk zou het voornaamste gedeelte van het probleemgebied binnengedijkt worden en daarmee waren de grootste moeilijkheden opgelost. Een bijkom-stig voordeel was dat de te onderhouden rivier-dijk hierdoor aanmerkelijk werd verkort. Er was echter een probleem; dicht bij de aansluiting op Buitendams zou deze dijk de Giessen kruisen en om de waterkering naar behoren te laten functioneren moest op deze plek een keersluis worden gebouwd die bij dreigend gevaar van hoog water gesloten diende te worden. Over de aanleg van de dijk was men het snel eens en nog in datzelfde jaar 1852 werd met de aanleg begonnen. De dijk sloot aan op Buitendams, even ten westen van de Hagibrug en kruiste daar de Giessen door middel van een keersluis om vervolgens met een knik richting de Peulen-straat af te buigen waar de dijk op aansloot, op de plaats van de tegenwoordige Talmastraat.

Na de aanleg van Rijksweg 15 die tevens als waterkering ging dienen verviel de functie van "Het Diksie". In 1948 werd om die reden een begin gemaakt met het gedeeltelijk afgraven van de Nieuwe Dijk. Het grootste gedeelte van de dijk werd echter in 1953 afgegraven toen het waterschap de grond nodig had voor het dichten van het gat dat toen in de Papendrechtse dijk was geslagen.

Zoals uit bovenstaande kan worden afgeleid heeft "Het Dijksie" bijna een eeuw lang dienst gedaan. Voor de bewoners van de kernen van Neder-Hardinxveld en Giessendam, voor zover die aan de buitenzijde van de dijk woonden, moet het Dijksie een welkome oplossing zijn geweest voor de geregeld terugkerende problemen ten tijde van hoog water waardoor eerder onderhuizen onderliepen en erven blank kwamen te staan. Hun dorpsgenoten die verderop langs de Peulenstraat en Buitendams woonden zouden nog bijna een eeuw met dit steeds terugkerende probleem te kampen hebben. Pas met de aanleg van de rijksweg werden ook zij van deze overlast verlost.

Zoals op bijgaande foto te zien is ligt dit laat-

ste zichtbare restant van "Het Dijksie", te weten een gedeelte van de zuidelijke sluiswand van de keersluis, er sterk vervallen bij. Een deel van de buitenzijde van het metselwerk is in de Giessen verdwenen en ook aan de bovenzijde verdwijnt van lieverlede steeds meer van het muurwerk. Daarmee dreigt een, voor onze gemeente belangrijk cultuurhistorisch element op langere termijn ongemerkt verloren te gaan. Om die reden zou het te overwegen en zeker verdedigbaar zijn om het restant van deze oude keersluis ten minste te consolideren zodat verder verval kan worden voorkomen. De voorkeur verdient echter een gedeeltelijke restauratie waarbij het inmiddels verloren gegane muurwerk weer wordt aangevuld zodat er weer een herkenbaar geheel ontstaat.

De keersluis vanuit het oosten.

'JUFFROUW' E.M.TH. BENDERS - TEN NAPEL, 1891-1982

A. Dubbeldam- van der Waal van Dijk

Benders - Ten Napel portret

Als de ouderen onder ons het over hun lagere schooltijd hebben, komen er steevast enkele namen naar voren. Voor de Rehobothschool is dat juffrouw Pluister en voor de Openbare scholen van Hardinxveld is dat vaak juffrouw Benders - ten Napel.

Zij was letterlijk en figuurlijk een persoonlijkheid waar je niet om heen kon en was zich daar terdege van bewust. Toen ik als 16-jarig meisje werkzaam was bij boekhandel De Ruiters in de Peulenstraat kwam zij eens in de winkel om een boek te bestellen. Op mijn vraag naar haar naam en adres, reageerde zij heel verontwaardigd. Iedereen kende haar toch? Nou, ik niet! Dit voorval is al vijftig jaar geleden, maar ik weet het nog goed en zal haar dan ook nooit meer vergeten!

In het jaar 1910 kwam zij als 18-jarig meisje van het Zeeuwse dorp Kruiningen naar Hardinxveld om de kinderen van vissers en schippers te onderwijzen. Zij begon haar werk in een van de sombere lokalen van school II op de Buurt, onder het toezien van bovenmeester Achterkamp. De vloer van haar klas was geplaveid met klinkers en zij stond voor de klas als een drenkeling op een vlot, want om haar koude voeten te besparen, was er voor de

Zwemmen in de Merwede, fam. Benders

schoolborden een plankier gemaakt. Nu was zij overigens geen type dat zich door koude voeten van de wijs liet brengen. Zij deed kundig en met grote spontaniteit haar werk, gesteund door een onmiskenbare gave de leerstof bezielend te onderwijzen. Het viel haar gemakkelijk om zich in te leven en zij had een goede leerschool achter de rug, omdat haar vader ook het onderwijs diende.

Zij was een echte persoonlijkheid en ging niet onopgemerkt door het leven. Haar belangstelling was sterk naar buiten gericht. Aan menig huiselijk feestje gaf zij fleur door haar imitatietalent en levendige conversatie. Hoewel het kind het middelpunt bleef van haar belangstelling, nam zij gaandeweg in het Hardinxveldse gemeenschapsleven een grotere plaats in. Tien jaar diende zij het onderwijs in Boven-Hardinxveld, daarna vroeg zij overplaatsing naar school IV in Beneden-Hardinxveld. Zeker 1500 kinderen hebben juffrouw Benders met haar

Adri, Stolk en Bill Benders, Jans Walraven en in het midden ...

sprekende bruine ogen voor de klas gezien en waren in de ban van haar vertelkunst. Zij was de aangewezen leidster voor het instuderen van kinderooperettes en het organiseren van schoolfeestjes, omdat zij het geheim kende van de kinderlijke verrukking en daar zelf ook intens van genoot. In haar vrije tijd nam zij de kinderen van haar klas mee om wandelingen te maken. O.a. naar het Oudkerksebos om de namen van de bomen te leren, naar de rivier, om de lucht van het water op te snuiven, te leren wat basalt was voor de dijksglooiingen en vooral om belangstelling te kweken voor de planten, toen nog wilde bloemen genoemd.

Ook voor de gemeenschap van Hardinxveld heeft zij veel betekend. Zij had veel aandacht voor zieken en gehandicapten. De 'bewaarschool' in de Peulenstraat, een oud gebouw met hoog geplaatste ramen kreeg door haar

Personeel van de school Benders 1951

toedoen subsidie voor een grondige verbouwing, zodat de kinderen normaal naar buiten konden kijken.

Ook bij de totstandkoming van het bejaardenhuis 'De Burgemeester De Boerstichting' heeft zij een grote rol gespeeld, maar het verzoek om zitting te nemen in de gemeenteraad wees zij af.

Helaas werd zij door haar gezondheidstoestand gedwongen ontslag te nemen, twee jaar voordat zij met pensioen zou gaan. Haar veertigjarig jubileum als onderwijzeres werd in 1950 groots gevierd in de lokalen van school IV (school Tukker). Zij werd toegesproken door burgemeester K. de Boer, die haar namens de gemeente een kamerlamp en een tafelkleed aanbood, passend bij het tapijt dat al door het jubileumcomité was aangeboden.

Eigen leed werd haar niet bespaard. Zij trouwde met Cornelis Stolk Benders die reeds op bijna 42 jarige leeftijd overleed. Zij kreeg twee zonen. Haar zoontje Nicolaas kreeg kinder-verlamming en stierf op zesjarige leeftijd. De andere zoon Stolk werd later consul in Marokko.

Evelina Maria Theresia Benders - ten Napel overleed in 1982 en ligt samen met haar man en zoontje begraven op het kerkhof van Beneden Hardinxveld.

Met dank aan mevrouw J. Thé - van 't Hoog

Bijlagen:

Portret van mevrouw Benders (archief H.V.)

Foto personeel school Tukker 1951 (Jan Borsje)

BOVEN-HARDINXVELDSE JEUGDHERINNERINGEN

Gert Kraaijeveld

Ik ben geboren in december 1940, boven aan de Buldersteeg.

Van mijn eerste jaren kan ik mij niet veel herinneren, maar wel vaag het bombardement op scheepswerf De Holland, de inkwartiering van soldaten bij ons in huis en de lucht van de gaarkeukensoep.

Van het bombardement staat mij nog bij, dat wij toen juist op bezoek waren bij mijn grootouders, die tegenover de scheepswerf woonden. Ik was daar weggekropen in een kast voor het lawaai.

Van de inkwartiering herinner ik mij twee soldaten bij wie ik tijdens het schoonmaken van hun geweer op schoot mocht zitten.

Van soep houd ik nog steeds niet en dat zal dus wel te maken hebben met de gaarkeukensoeplucht.

De kleuterschoolperiode heb ik doorgebracht in de Oude Gereformeerde kerk bij juffrouw De Heer.

Mijn lagere schooltijd was op de "School met de Bijbel," bovenaan de Buurt.

Daar kan ik mij nog de hoofdonderwijzer meester Nieuwenhuis, juffrouw Van der Meijden, meester Struik en de latere bovenmeester Van

Houwelingen herinneren. Ook juffrouw Paans, een onderwijzeres uit Werkendam.

Juffrouw Van der Meijden was volgens mij een heel lieve juffrouw en zij heeft ons de beginselen van het rekenen en het lezen bijgebracht.

Meester Struik was ook een brave borst, maar nogal zenuwachtig uitgevallen en hij had soms moeite om de boel onder controle te houden. Eens moest ik van hem een poosje nablijven, het was zomer en de ramen naar de tuin van de buurman, bloemist Verhagen, stonden wijd open, waardoor ik de uitnodiging om door dat open raam de vrijheid te nemen niet kon weerstaan. Het resultaat hiervan was extra strafwerk plus een reprimande van mijn vader.

In de volgende klas, ik geloof bij meester Van Houwelingen, was er iets voorgevallen waarbij de dader zich niet bekend wilde maken, dus was het collectief nablijven geblazen. Gelukkig was dit voorval op een vrijdag en vond er na schooltijd een weeksluiting plaats in het lokaal van de hoofdonderwijzer, dat mij de gelegenheid gaf om zonder problemen de mij ten onrechte opgelegde vrijheidsberoving weer terug te kunnen vorderen.

School

Wel heb ik toen 's maandagsmorgens, voordat ik naar school ging, wat oude schriften in mijn broek gedaan zodat meester Nieuwenhuis zich in de pauze kon verwonderen waarom ik niet ging huilen toen hij mij de gebruikelijke strafmaatregel met de brede bordliniaal toediende. Lijfstraf op deze school was toen nog normaal, nu natuurlijk niet meer te accepteren, maar ik heb er echt geen problemen aan over gehouden.

Onze spelletjes op school waren knikkeren, pik-tollen, hoepelen, buizen en het zogenaamde "pekkalillen". Dit laatste genoemde spel werd bij ons geïntroduceerd door de kinderen die vanuit Indonesië waren gerepatriëerd. Men speelde het met twee stokjes, het éne was drie keer zolang als het andere. Hoe het spel ging weet ik niet meer.

Voor elk spel was er schijnbaar een bepaalde periode. Zomaar opeens was iedereen bijvoorbeeld aan het knikkeren of touwtje springen.

Bij het knikkeren ging het meestal om het winnen van een mooie "tol". Dit was een grote glazen knikker. Vooraf werd er afgesproken hoeveel tegels de gooiafstand moest zijn. Ook of er gerold werd met glazen - of kleiknikkers.

'Piktollen' stond ook wel op ons repertoire en het touwtje springen was meer een aangelegenheid voor de meisjes.

Hoepelen deden we meestal op d'n dijk met een oud fietswiel.

Op het schoolplein werd wel eens een robber-tje gevochten, maar dit was meestal van korte

duur, omdat de toeziende onderwijzer dan wel ingreep. Centrale verwarming was bij ons niet bekend, dus werd geprobeerd om het klaslokaal met een kolen/turfkachel warm te stoken. Meestal lukte dit aardig, maar als het uit de verkeerde hoek waaide was het soms kuchen geblazen in het lokaal.

In de klas zaten wij, gezellig met z'n tweetjes, in de welbekende houten schoolbanken.

Wij hebben nog leren schrijven met een kroontjespen, welke gedoopt moest worden in het inktpotje, bovenin het tafelblad van de bank.

Een keer heb ik het onderste gedeelte van een haavleucht van het meisje dat in de bank voor mij zat in het inktpotje gedoopt. Ik vond dat zij dat wel verdiend had, als genoegdoening voor het iets verklikken aan de meester. Gewaardeerd werd dit echter totaal niet, zowel niet door haar en mijn ouders en door de onderwijzer.

Buldersteeg stoep

In die tijd waren er ook in Boven-Hardinxveld nog veel winkels gevestigd. Vanaf boven aan de Buldersteeg, richting de sluis waren daar kruidenierswinkel van weduwe (later haar zoon Kees) De Heer, kruidenierswinkel van weduwe met dochter Klop, Hen den Breejen, melkboer Aai Boer, kruidenier Van Millingen, café Brink-

horst, kruidenier zusters Den Breejen en net voor de sluis kruidenier Bakker.

Richting Den Bout en naar mijn school, waren daar: groenteboer Pieter den Breejen, timmer/aannemersbedrijf Coenraads, kruidenier Swets, later Tromp, rijwielhandel De Roon, kledingzaak annex kruidenier Romijn, loodgieter Coenraads, sigarenmakerij Vogel, kapper Van Garderen (later De Mik), kledingzaak Bosman, het postkantoor, gerund door dhr. Bohré, slager Potters, visboer Stasse, kruidenier Van den Bout, boekhandel/schoenhandel Sluimer, visboer Bosma, rijwielhandel Vogel, schildersbedrijf Wijbrands, speelgoedzaak Vogel, tabakshandel Vogel, kapper Lissenburg, café Rijkaart, manufacturenwinkel Den Breejen, bakkerij Noordermeer, groenteboer Kamsteeg, slager Leerdam, sigarenhandel van den Bos, elektriciën Van der Vlies (later speelgoedzaak Vogel (Piets), tabakshandel Swets, kapper Simon Prinsenbergh, café De Drie Snoeken, busbedrijf Verschoor, snoepwinkel Jamin en drogisterij Wolterbeek.

De Buurt

Ook het gemeentehuis en het politiebureau lagen op deze route.

Voorbij onze school, richting Den Bout waren de winkels: slager Jochem van der Plas, manufacturenzaak (garen/wol enz) Van Millingen, schildersbedrijf Ro van den Bout, bakkerij Moen, naast de Gereformeerde kerk melkboer Van den Hil, timmerbedrijf Elias de Kok, café Wout Dame, bij de Nieuwe Steeg melkboer Egas. Verder aan de dijk scheepswerfje Den Breejen, café Bergeijk, Vivo winkel Swets (later De Groot), scheepswerf Van der Hof, tabakshandel De Mik (bekend door zijn lengte en

zijn Mosquito brommer) en tot slot melkboer Peele.

In de weekeinden was er ook nog een frietkraam gevestigd in het wachthuisje van het veerpontje, gerund door Job van der Linden met zijn vrouw.

Net naast de steiger van het veerpontje, was de kopergieterij, en aan "De Rokerij" had men de scheepswerf Haezer, de kolenboeren Bot en Vogel en timmerbedrijf, later jachtbouw, Swets. En niet te vergeten de schuur van olieboer annex lorrenboer Van Wijk. Tevens was Van Wijk doodbidder, en dat betekende dat hij bij burens en bekenden officieel bekend ging maken wie er overleden was. Ook het regelen van de begrafenis werd door hem verzorgd.

Van Hil - Melkboer

Op weg naar school werden er nog al eens winkeldeuren open gedaan of belletje getrokken.

Uiteraard werd dat niet door de meeste personen op prijs gesteld. Onze toenmalige hoofdonderwijzer leek het een geschikte straf dat de grootste vijf of zes bandieten, onder schooltijd, bij elke winkel hun welgemeende excuses zouden gaan aanbieden. Het was op de hiervoor uitgekozen dag gelukkig prachtig weer dus konden wij er alle tijd voor nemen.

Als dank voor onze welgemeende excuses en de belofte dat wij nooit meer dit soort vergrijpen uit zouden halen, kregen we, afhankelijk van de gevoerde negotie een snoepje, fruit, koekje, stukje leverworst of een stukje vis. Een van onze adressen was een groenteboer waar-

van de eigenaar een oud- veldwachter was, iemand zoals Bromsnor. Deze persoon boezemde echt ontzag in en zeker nadat hij gezegd had dat hij ons excuses wel wilde accepteren maar: "Dat als hij dat jong van de ... in zijn handen zou krijgen, deze nog niet gelukkig zou zijn". Wij hebben daarop, heftig met ons hoofd knikkend, onze instemming betuigd en zijn daarna zo snel mogelijk weggerend. Het betreffende "jong" was nog al klein uitgevallen en stond tijdens deze belofte pal voor 's mans neus.

Op het politiebureau moest je strafwerk maken als je bijvoorbeeld aan het ruitje tikken geweest was, zoals op een avond bij een oudere vrouw in haar huis direct onder aan de dijk. Uiteindelijk zal het deze vrouw echt te veel geworden zijn en heeft zij het juiste moment afgewacht om de pispot op een van de daders te legen.

Buurt nog wel te herkennen

In het najaar was het "fintentijd". Op de afslag, naast café De Drie Snoeken, werden de finten met de drijverschuiten aangevoerd en bij afslag verkocht. De afslager was Ro van den Bout. Voor ons was dit altijd een prachttijd. We konden er meestal wel een centje verdienen met het sjouwen van de viskisten. Ik kan mij ook nog herinneren dat er eens een steur aangevoerd werd. Dit was in die jaren ook al iets bijzonders. De fint was een lekkere vis, maar je moest goed oppassen met de graten.

In mijn jonge jaren waren er in de meeste gezinnen geen radio en/of televisie, maar vervelen deden wij ons echter in het geheel niet, want er was altijd wel wat te beleven.

In de griend kon je de mooiste avonturen bele-

ven, zoals oorlogje of indiaantje spelen, kikker-visjes vangen en hutten bouwen.

Opzoekertje was er ook vaak bij en niet te vergeten het foppen van voorbijgangers met een lege portemonnee die aan een dun zwart draadje gebonden werd. Leuk als de mensen er intrapten, maar

de meer bijdehante personen wisten wel hoe het spelletje gespeeld moest worden en zetten hun voet achter het lokaas en zo werd de fopper dus gefopt.

Zwemmen heb ik geleerd in het z.g. Bos en aan 't Blik. Dit waren zandplaten waar nu de haven van Boven-Hardinxveld te vinden is.

De zweminstructeur was iemand die goed kon zwemmen. Later ging je de rivier op om op een geladen sleepboot te klimmen en dan een stuk mee stroomopwaarts te varen en met de stroom af weer terug te zwemmen. Best gevaarlijk eigenlijk.

Een andere mooie zwemplaats was bij de Huibjesbrug. Sommige acrobaten durfden het aan, om boven van de ophaalbrug af te springen.

Hengelen deden we meestal vanaf een krib in de rivier, in het kanaal of bij het z.g. "Duvelsheultje" aan de Parallelweg.

Mijn eerste hengelpogingen heb ik nog gedaan met een stok uit de griend, een stuk dun touw of sterk garen en een dobber van een duivenveer, een kurk en een omgebogen naald als haakje. Als aas gebruikten we brood of pieren. Het komt nu misschien als onmogelijk over, maar toch vingen we nog vis op deze manier. Gelukkig konden we later ons eerste bamboelatje en 'tuigie' kopen.

In de polder langs de Tiendweg probeerden we snoeken te strikken. Het water in de sloten was toen nog glashelder en men kon de snoeken en andere vissen duidelijk zien. Onze strik bestond uit een stokje met daaraan vastgemaakt een lus van koperdraad. Veel gevangen werd er niet met deze stroperij, maar spannend was het wel, altijd uitkijken voor oom agent.

De winters leken wel strenger dan nu. Ik kan mij nog goed herinneren dat de rivier dicht zat. Omdat de Merwede zich bij Boven-Hardinxveld splitst in de Nieuwe - en Beneden Merwede

gingen de naar beneden komende ijsschollen kruien. Het kruien ging gepaard met een enorm lawaai, maar was tevens ook een prachtig en indrukwekkend gezicht. Als de ijsbrekers kwamen was het helemaal mooi. Prachtige stoomboten, volop zwarte rook uitstotend met voor op de kop de z.g. schoen. Bekende namen waren o.a. de boten "Siberië" en de "Jan Blanken".

Ijsbrekers

Schaatsen deden we ook toen al op de ijsbaan "de Putten". Of bij sterk ijs ook op het Kanaal, de Giessen of gewoon op diverse sloten in de polder.

Kwam later de dooi, dan was het weer een uitdaging om het ijs in de sloten kapot te krijgen zonder een nat pak op te lopen. Dit noemden wij "taaichie butteren". Uiteraard werd er met deze sport vaak een natte broek of geheel nat pak gehaald.

Priksleeën was ook een van onze bezigheden en natuurlijk niet te vergeten het "kariotten". Dit werd gedaan vanaf een stoep of dijktafud. Ook de kerkstoep bij de Hervormde Kerk was erg geliefd, waar men zelfs tot in de tuin van dominee Kraai kon (en mocht) komen.

Kruisend ijs met sleepboten

Na schooltijd moest er thuis veelal een handje meegeholpen worden. Tussen de middag roeren in de gruttenbrij of de was stampen. Deze zaken stonden al uren te pruttelen op een driepits-oliestel. In de wasketel werden de witte overalls van mijn vader uitgekookt.

Of gras snijden voor de konijnen. Dat mocht ik dan doen langs het dijktafud van de overburen. In de winter werden de konijnen met hooi en groenteafval vetgemest, want deze beestjes waren, vergezeld van appelmoes, met de kerst een waar feestmaal.

Spitten, aardappels poten en rooien was nooit een van mijn liefste bezigheden. Voordat er gespit kon worden moest er mest uitgestrooid worden dat dan weer netjes ondergespit werd. Het land bewerken was intensief, maar wij aten er thuis ook van. Boontjes haren, snijbonen door de handmolen draaien en gedroogde bruine bonen en erwten pellen. Terugdenkend aan deze laatste bezigheden waren dat heel gezellige uren, zeker met gezinsleden die verhalen vertelden en zongen.

Aardappels schillen was ook een kunst, de schil mocht bij het dubbelvouwen niet knakken.

Een van mijn ooms was hier een pikeur in en heeft mij het schillen geleerd. En dat heb ik geweten!

Vakantie vieren in het buitenland was voor ons niet weggelegd. Wel gingen we soms met het hele gezin en bekenden een dagje naar het strand aan de overzijde van de rivier de z.g. Wêrt. Om er te komen maakten we een afspraak met Kees Vogel, die in zijn ark in een inham van de rivier achteraan de Buitenwei bij het Bos lag. We moesten dan op een door Kees bepaalde tijd bij hem zijn, zodat hij ons met een gunstig tijt heen en weer kon varen. Had je trek in een portie verse vis of gerookte paling, dat kon je ook bij Kees bestellen.

Een ander uitstapje was per fiets naar De Efteling. Het hele gezin ging dan per fiets met het pontje over naar Werkendam en fietste dan naar Kaatsheuvel. De kleinste kinderen bij Pa of Ma achter- of voorop in een fietsstoeltje en de wat grotere kinderen met hun eigen fiets, waarvan de trappers veelal verhoogd waren met houten blokken om hierdoor zonder al te

veel "kontje schuren" op de plaats van bestemming te kunnen geraken.

Als je bezigheden thuis niet echt nodig waren vond je altijd wel emplooi 'buiten de deur'. De kruidenier, groenteboer of visboer stelde het wel op prijs als hij wat hulp kreeg. Een van mijn favoriete 'werkgevers' is de schillen/visboer Bosma geweest. Deze persoon runde samen met zijn vrouw Anna een viszaak.

Met Bosma

De schillen werden door Bosma opgehaald en gebruikt om aan zijn varkens en paard te voeren.

Het ophalen van de schillen en het uitventen van de vis werd gedaan met paard en wagen. De ventroute voor de visverkoop was zelfs helemaal tot Peursum, tot de z.g. Pinkeveerse brug. Op de terugweg naar huis deed Bosma altijd een baksie en een praatje bij de familie Van Wijk in Neerpolder.

Het paard van Bosma was een witte schimmel en stond bekend als erg 'schittig', dus knap zenuwachtig. Bij de meeste mensen was het wel bekend dat men beter niet al te dicht langs dat paard kon lopen. Zelf heb ik er nooit enig probleem mee gehad en als ik van te voren

maar even over haar neus aaide vond zij alles goed. Op een dag stond ik op de bok van de wagen, schuin in een berm. Bosma stond bij het hoofd van het paard om het aan de halster uit de berm te geleiden toen de wagen met een van de wielen in een put belandde en ik kop voorover tussen paard en wagen terecht kwam. Op dat moment bleef Fanny, zo heette het paard, stokstijf staan met een van haar achterbenen een paar centimeter boven mijn hoofd. Pas nadat ik weer onder de wagen vandaan gekropen was en haar aangehaald had, was zij weer in beweging te krijgen.

Zoals wel meer in die tijd werd er veel onzin verteld en ging het verhaal dat Bosma zijn visshanden aan de staart van zijn paard afveegde. Ik heb het echter nooit gezien en ben toch echt verscheidene keren met hem mee geweest. Kletspraatjes dus, en bovendien gebruikte hij hiervoor altijd een geblokte keukendoek. Terugkijkend denk ik dat Bosma het misschien wel niet altijd erg gemakkelijk gehad zal hebben in ons dorp. Hij was dan misschien wel een beetje een speciaal iemand, maar voor mij zijn hij en zijn vrouw twee fijne mensen geweest. Ook was ik veel te vinden bij groenteboer Pieter den Breejen.

Pieter en Teuna waren twee erg hard werkende mensen en runden samen met hulp van hun kinderen en soms ook nog een beetje van mij hun groentezaak boven aan de Buldersteeg. Naast de groentezaak werden door hen ook de dagbladen "De Rotterdammer" en "Trouw" rondgebracht. De bezorging werd gedaan vanaf het begin van Den Bout tot aan de Sluis en in de nieuwbouw.

Een andere bezigheid was het "dragen" bij een begrafenis. Zoon Piet en later ook zoon Pleun waren de "medefirmanten". Het uitventen van de groenten, aardappels en fruit gebeurde tot eindjaren vijftig /beginjaren zestig met een bakfiets. Hierop stonden de kisten uitgestald en werd er doorgaans bij de vaste klanten gevraagd wat er die dag nodig was. Soms kwam moeder de vrouw aan de wagen zelf kijken en kopen, maar veelal werd de bestelling opgenomen en dan binnen in de keuken afgeleverd. Het afrekenen van de bestelde waren gebeurde veelal eens per week (of later) en werd dan in "het "boeksie" opgeschreven. Als

kassa had men een grote leren tas met riem over de schouder, waarin het geld en ook de spaarpunten bewaard werden.

Was er iets in de aanbieding, dan ging men als hulpje deur aan deur met de sinaasappels of aardbeien in een grote mand. Piet beschikte in die tijd over een groot stemgeluid en riep zijn waren dan luidkeels aan.

Piet jr. was een ware artiest met de bakfiets. Moest hij zijn rondje Buldersteeg enz. gaan doen was het voor hem telkens weer een uitdaging om zover als mogelijk was met de geladen bakfiets te komen zonder te hoeven trappen. Hij plaatste dan zijn beide voeten op de achterrand van de bakfiets, met één hand aan het stuur en de andere hand aan de handrem. De trappers en ketting van de aandrijving gingen hierbij al razend in het rond, maar het lukte hem regelmatig om zo zonder te veel inspanning tot aan de Weteringstraat te komen.

Bakfiets met Janne

Later werd de bakfiets ingeruild voor een VW bestelbus met ingebouwde rekken en een oprolbaar dekzeil.

In het najaar was het de aardappelperiode. De meeste aardappels werden aangevoerd door een aardappelhandelaar uit Herwijnen en in de kelder onder de winkelvloer gestort.

Daar vandaan werden de aardappels opgezakt en gewoonlijk per mud afgeleverd bij de klanten. Ik denk dat de ARBO wet dit soort werk nu niet meer toe zal staan, maar het was gewoon een kwestie van de juiste slag aanleren om de zakken over je schouder te gooien.

Vrijdag en zaterdag waren extra drukke dagen omdat er dan ook de geschrapte patataardappels geleverd moesten worden aan Job van der Linden. Deze levering werd in een kist, voorop de bagagedrager van een transportfiets vervoerd. Was het een drukke avond bij Job, dan kon het gebeuren dat er ook later op de avond nog een kist gebracht moest worden.

De eerste fietslessen heb ik gedaan op mijn vaders fiets, met de benen door de stang, op het weggetje bij de watertoren. (mijn vader had daar n.l. een akkertje). Mijn eerste eigen fiets weet ik nog wel dat het een door mijn vader opgeknapte fiets is geweest. Het frame was veel te hoog voor mijn persoontje, maar d.m.v. het aanbrengen van houten blokken op de trappers, was dit opgelost. Fietstochten naar mijn grootouders in Herwijnen en eens per jaar een bezoek naar de Efteling waren voor mij op deze fiets geen probleem.

Later, om naar Sliedrecht naar de ambachtschool te gaan, kwam er een betere, maar toch een opgeknapt tweedehandsje. Mijn eerste nieuwe fiets kreeg ik nadat ik de ambachtschool verlaten had en ik de helft van de prijs met mijn eerste verdiende geld kon betalen.

Ons huis stond aan de buitenkant van de dijk met uitzicht op grienden, weiland en de rivier. Een prachtig uitzicht dus, maar het had ook zijn nadelen. Wateroverlast in de winter was namelijk een normaal terugkerend verschijnsel. Hierbij kwam het water met grote regelmaat op ons achtererf en zelfs in huis. Voor mijn ouders was dit niet echt leuk omdat het rivierwater nog al wat slib achterliet. Ik vond het altijd

spannend of het water zo hoog zou komen. Het ergste wat we hebben meegemaakt was de nacht van de watersnood van februari 1953. Het stormde die bewuste nacht enorm. Nadat de vloed echter uit het water was en het gevaar leek geweken, zijn we allemaal naar bed gegaan. De storm ging echter onverminderd door en op een gegeven moment hoorden wij een muur die als erfscheiding diende tussen ons huis en de burens met donderend geraas in het water vallen. Kort daarop werden we opgeschrikt door gebons op de raamluiken (de z.g. blinden) waarbij er geroepen werd dat het water weer terugkwam. In de kortst mogelijke tijd stond ik met mijn ouders beneden tot aan mijn enkels in het ijskoude water. Mijn vader is begonnen met het evacueren van twee van mijn zussen die op de zolder sliepen.

Water op het pad

Samen met mijn ouders en oudste zus hebben we toen zo veel mogelijk meubilair naar de hoger gelegen verdieping gebracht. Ook de nieuwe kachel stond (zacht brandend) al met zijn poten in het water. Met veel moeite hebben wij toen deze brandende kachel naar boven gesjouwd.

Het water steeg die nacht zo snel, dat ik binnen een half uur moest stoppen omdat ik toen al tot borsthoogte in het water stond. Inmiddels dreven onze mooi gepoetste zondagse schoenen, aardappels en diverse groenten gezamenlijk met de faecaliën welke uit de beerput omhoog gekomen waren rond in onze benedenverdieping.

Bij het daglicht konden we zien dat ook onze konijnen verdrongen waren. Ook was ik bang dat mijn sierduiven, kort tevoren van een oom gekregen, het slachtoffer waren geworden. Ze zaten in een stenen aanbouw van ons huis, dat voordien in gebruik geweest was als 'buitenplee'. Ik had wat latjes tegen de muur bevestigd met daarop losse zitplankjes. Die zijn achteraf gezien de redding voor mijn duiven geweest. Of ze zeeziek geweest zijn weet ik niet, maar zij hadden het in ieder geval overleefd.

Na die nacht is nog twee of drie getijden het water in huis gekomen. Het was een zootje en het heeft heel veel werk en geld gekost om alles weer netjes te krijgen.

Als genoegdoening mochten mijn ouders gelukkig wel delen in de opbrengst van de toen in het leven geroepen landelijke actie "Beurzen open en dijken dicht".

Boven-Hardinxveld

Na de Ambachtschool mocht ik gaan werken. Mijn eerste werkgever was garage Roza aan de Parallelweg. Het gebouw was een z.g. nissenhut. Stromend water was er niet, dus het gaatje in een lekke band werd opgespoord door op je buik aan de Giessenkant te gaan liggen en daar te markeren. Het was hard werken geblazen. Doorsmeren en olie verversen was een terugkerende bezigheid met als uitschieter de zaterdag voor de vrachtwagens. Als het op de terugweg naar huis regende kon ik heel goed zonder regenpak fietsen, want mijn overall was door al de vettigheid waterdicht geworden. Een pneumatische installatie was er ook nog niet. Het op druk brengen van het zware groene Caltex vet gebeurde door het pompen

met de plunjer die in het deksel van het vetvat gemonteerd was.

Liggend op een plankje onder de vrachtwagen was voor mij de gewone werkplek.

Behalve auto's werden er ook fietsen gerepareerd. Buiten de garage, gerund door Hannes Roza, waren er nog de broers Joop, die de rij-school runde, Leen, die het taxigebeuren onder zijn hoede had en Arie die, toen ik er werkte, onder militaire dienst was. Ik had het niet slecht naar mijn zin, al moest ik hard werken. Ik heb daar in een korte periode veel geleerd. Ook mijn eerste autoritje heb ik daar gemaakt, wat echter niet erg succesvol verliep.

Door mijn werk had ik uiteraard wel een beetje geleerd wat een koppeling, gas en rempedaal was, maar bediend had ik dat nog nooit. Op een dag echter stond er een mooi oud model Ford van een van de klanten zodanig gerepareerd, dat de vrachtwagen van een andere klant niet de garage in kon. De chauffeur wist mij ervan te overtuigen dat ik best de desbetreffende Ford weg zou kunnen rijden en omdat ik dat zelf eigenlijk ook wel vond, heb ik toen de stoute schoenen maar aangetrokken en de motor gestart en de versnelling in z'n achteruit gezet. Helaas had ik geen stoute schoenen aan, maar stoute klompen die van het rempedaal afgleden zo op het gaspedaal, dat resulteerde in een kapot achterlicht van de Ford, een lachende vrachtwagenchauffeur en een enorm bang leerlingmonteur.

Na terugkomst van Hannes, die uiteraard ook in het geheel niet blij was met door mij uitgehaalde capriolen, hebben we het achterlicht met rood papier weer wat opgeknapt. Toen moest echter de eigenaar van de Ford nog komen. Gelukkig viel dat alles mee omdat deze persoon mij op mijn schouder klopte met de geruststellende woorden: "Geeft niks joh, want ik heb net een nieuwe auto besteld."

Omdat ik eigenlijk toch liever verder wilde kijken naar wat er zoal in de wereld te koop was, vroeg ik mijn ouders toestemming om naar zee te mogen. Dit vonden zij echter maar niks, maar de binnenvaart, vooruit dan maar.

Toen was ook mijn jeugd voorbij en begon het echte leven.

Een vraag van de redactie van het Mededelingenblad

G. Kraaijeveld herinnert zich nog veel winkels en bedrijfjes die in de jaren 40/50 te vinden waren in Boven-Hardinxveld. Nu speelt de Historische Vereniging met de gedachte om een publicatie te schrijven met als onderwerp 'De winkels van Boven-Hardinxveld' of "De Buurt". Zijn er lezers onder u die over dit onderwerp nog meer weten te vertellen of foto's e.d. in hun bezit hebben, dan kunt u de Historische Vereniging benaderen. Wij zullen het zeer op prijs stellen!

GENEALOGIE

Arie Koorevaar

Het is gebruikelijk om in iedere uitgave van het Mededelingenblad een kwartierstaat of een parenteel op te nemen. Het is niet voor iedereen duidelijk wat ons uitgangspunt is. Wij publiceren altijd zes generaties. Soms zijn er meer bekend en soms zijn de eerste nog niet bekend. Daarom doen wij altijd de oproep: "Wie helpt ons verder?"

Wij kiezen een familienaam en een persoon met die naam, met de bedoeling om van deze naam zoveel mogelijk gegevens binnen te krijgen en op deze manier ons bestand uit te breiden. Als het mogelijk is, beginnen we met een persoon

die bij meerdere mensen bekend is, bijvoorbeeld vanwege zijn beroep of zijn verdienste voor het dorpsleven. Wij bespreken dit met de betrokken persoon of zijn naaste familie.

We gaan vanaf heden ook datgene wat we publiceren eerst aan de persoon of zijn familie ter controle voorleggen. Tevens gaan wij ook de BRON vermelden. Mocht er onverhoopt toch een foutje ingeslopen zijn, dan verzoeken wij u dat alsnog te melden.

Deze keer beginnen we met een onderwerp dat in de volgende edities wordt vervolgd. We

schikken aandacht aan de Joodse bewoners van Hardinxveld en Giessendam onder de titel:

**"Onze Joodse dorpsgenoten
in het verleden"**

Het is alweer enkele jaren geleden dat ik een artikel heb gelezen over het Joodse leven aan de Merwede. Het viel mij op dat de namen van sommige families helemaal niet joods waren, zoals Van der Giessen en De Vries. Dat deed mij denken aan namen die gewoon in onze dorpen voorkomen. Een heel bekende Giessendammer was Jacob de Vries [1850 tot 1906] Hij nam na het vertrek van de laatste rabbijn naar Hildesheim in Duitsland zijn taken zoveel mogelijk over, tot hij op zaterdag 7 April 1906 plotseling is overleden. Jacob was een zoon van Heijmen Eliaszn. de Vries en Kaatje Jacoba Pakkert. Jacob was gehuwd met Louisa Nathan Frank. (Wordt vervolgd)

Bron: Gegevens uit het blad 'Vrede over Israel' april 1999, van Bart Wallet en uit het Gemeentearchief van Gorinchem [heer Van Dijk]

OPROEP!

Wie zijn de ouders van Willemijntje [Willempje] van der Plas, geboren 29-3-1716 in Hardinxveld en gehuwd in Dordrecht op 31-5-1744. Graag met gegevens van haar ouders. Zij huwde met ene Euser [Oser] mogelijk uit Duitsland.

De kwartierstaat is deze keer van Cornelis Adriaanse uit een familie van hoepmakers. Hij was enige jaren terug regelmatig te zien in Museum De Koperen Knop als hoepmaker. Nu woont Adriaanse in zorgcentrum Pedaja.

Zes generaties van Cornelis Adriaanse, met toestemming van Mevrouw Tromp-Adriaanse.

Cornelis Adriaanse

KWARTIERSTAAT VAN CORNELIS ADRIAANSE

Generatie 1 (kwartierdrager)

- 1 Cornelis Adriaanse, geboren op woensdag 26 juni 1918 in Giessendam. Cornelis trouwde, 28 jaar oud, op vrijdag 8 november 1946 in Hardinxveld met Pieterella Gerritje Boogaard, 28 jaar oud. Pieterella is geboren op maandag 19 augustus 1918 in Hardinxveld, dochter van Cornelis Boogaard en Bartje Vlot. Pieterella is overleden op vrijdag 29 oktober 1993 in Sliedrecht, 75 jaar oud.

Generatie 2 (ouders)

- 2 Cornelis Adriaanse, geboren op donderdag 27 augustus 1885 in Giessendam. Cornelis is overleden op vrijdag 9 september 1977 in Hardinxveld- Giessendam, 92 jaar oud.
Beroep: werkmán
Hij trouwde, 24 jaar oud, op donderdag 26 mei 1910 in Giessendam met de 22-jarige
- 3 Anna Huisman, geboren op donderdag 27 oktober 1887 in Giessendam. Anna is overleden op zaterdag 8 december 1973 in Hardinxveld- Giessendam, 86 jaar oud.

Generatie 3 (grootouders)

- 4 Adriaan Leendert Adriaanse, geboren op woensdag 27 augustus 1856 in Sliedrecht. Adriaan is overleden op zaterdag 13 juli 1889 in Giessendam, 32 jaar oud.
Beroep: werkmán
Hij trouwde, 24 jaar oud, op zaterdag 9 oktober 1880 in Giessendam met de 23-jarige
- 5 Maaike Bongen, geboren op donderdag 23 juli 1857 in Giessendam. Maaike is overleden op woensdag 3 oktober 1900 in Giessendam, 43 jaar oud.
- 6 Jacob Huisman, geboren op zaterdag 8 juni 1861 in Giessendam. Jacob is overleden op zaterdag 29 april 1911 in Giessendam, 49 jaar oud.
Beroep: arbeider
Hij trouwde, 24 jaar oud, op donderdag 19 november 1885 in Giessendam met de 24-jarige
- 7 Jannigje Hoeflaak, geboren op maandag 2 september 1861 in Giessendam. Jannigje is overleden op dinsdag 13 oktober 1914 in Giessendam, 53 jaar oud.

Generatie 4 (overgrootouders)

- 8 Adriaan Adriaanse, geboren op zaterdag 17 januari 1824 in Papendrecht. Adriaan is overleden op zondag 16 oktober 1887 in Sliedrecht, 63 jaar oud.
Hij trouwde, 23 jaar oud, op zaterdag 22 mei 1847 in Papendrecht met de 18-jarige
- 9 Niesje de Groot, geboren op zondag 4 januari 1829 in Papendrecht. Niesje is overleden op woensdag 22 januari 1908 in Sliedrecht, 79 jaar oud.
- 10 Cornelis Bongen, geboren op maandag 17 maart 1817 in Giessendam. Cornelis is overleden op dinsdag 8 maart 1892 in Giessendam, 74 jaar oud.
Hij trouwde, 28 jaar oud, op vrijdag 9 mei 1845 in Giessendam met de 26-jarige
- 11 Lijntje van Wijngaarden, geboren op dinsdag 1 december 1818 in Giessendam. Lijntje is overleden op donderdag 24 december 1903 in Giessendam, 85 jaar oud.
- 12 Arie Huisman, geboren op donderdag 23 oktober 1828 in Giessendam. Arie is overleden op dinsdag 15 februari 1887 in Giessendam, 58 jaar oud.
Beroep: werkmán
Hij trouwde, 24 jaar oud, op donderdag 26 mei 1853 in Giessendam met de 25-jarige
- 13 Grietje Kamsteeg, geboren op dinsdag 11 september 1827 in Giessendam. Grietje is overleden op dinsdag 22 januari 1901 in Giessendam, 73 jaar oud.
- 14 Koen Hoeflaak, geboren op zaterdag 13 juni 1835 in Giessendam. Koen is overleden op donderdag 4 november 1880 in Hardinxveld, 45 jaar oud.
Beroep: arbeider
Hij trouwde (2), 40 jaar oud, op donderdag 1 juni 1876 in Hardinxveld met Bartje den Breejen (1834-1888), 41 jaar oud.
Hij trouwde (1), 25 jaar oud, op vrijdag 2 november 1860 in Giessendam met de 22-jarige
- 15 Anna de Keijzer, geboren op zaterdag 22 september 1838 in Giessendam. Anna is overleden op zondag 23 mei 1875 in Giessendam, 36 jaar oud.

Generatie 5 (betovergrootouders)

- 16 Maarten Adriaanse, geboren op vrijdag 13

- september 1793 in Bleskensgraaf. Maarten is overleden op maandag 7 februari 1887 in Sliedrecht, 93 jaar oud.
Hij trouwde, 23 jaar oud, op donderdag 16 januari 1817 in Bleskensgraaf met de 24-jarige
- 17 Lijntje Adriaansdr. Snel, geboren op donderdag 21 juni 1792 in Ottoland. Lijntje is overleden op zondag 10 juni 1855 in Sliedrecht, 62 jaar oud.
- 18 Jan de Groot, geboren in 1775 in Dubbeldam.
Hij trouwde, 50 of 51 jaar oud, op zaterdag 8 juli 1826 in Papendrecht met de 47-jarige
- 19 Lena Boterbloem, geboren op maandag 4 januari 1779 in Sliedrecht.
- 20 Herman Bongen, geboren omstreeks 1772. Herman is overleden op vrijdag 22 januari 1858 in Giessendam, ongeveer 86 jaar oud.
Hij trouwde, ongeveer 28 jaar oud, in 1800 met de ongeveer 18-jarige
- 21 Aaltje Teunisdr Jansen, geboren omstreeks 1782 in Alblisserdam. Aaltje is overleden op dinsdag 22 mei 1855 in Giessendam, ongeveer 73 jaar oud.
- 22 Cornelis Corneliszn van Wijngaarden. Hij is gedoopt op zondag 31 december 1786 in Neder Hardinxveld. Cornelis is overleden op woensdag 3 september 1862 in Giessendam, 75 jaar oud.
Beroep: arbeider
Hij trouwde (1), 25 jaar oud, op vrijdag 2 oktober 1812 in Giessendam met Aagje Hendriksdr de Jong (1785-1832), 26 jaar oud.
Hij trouwde (2), 27 jaar oud, op zaterdag 24 december 1814 in Giessendam met de 27-jarige
- 23 Marijke Cornelisdr Brandwijk, geboren op zondag 4 februari 1787 in Sliedrecht. Marijke is overleden op zaterdag 11 oktober 1862 in Giessendam, 75 jaar oud.
- 24 Jacob Gielszn Huisman. Hij is gedoopt op zondag 13 september 1778 in Neder Hardinxveld. Jacob is overleden op dinsdag 2 mei 1854 in Giessendam, 75 jaar oud.
Hij trouwde, 31 jaar oud, op zondag 26 november 1809 in Giessendam met de 23-jarige
- 25 Lijsbeth Pietersdr de Keijzer. Zij is gedoopt op zondag 16 juli 1786 in Neder Hardinxveld. Lijsbeth is overleden op woensdag 22 april 1863 in Giessendam, 76 jaar oud.
- 26 Jan Herbertszn Kamsteeg, geboren op zondag 24 april 1803 in Giessendam. Jan is overleden op zaterdag 25 september 1852 in Giessendam, 49 jaar oud.
Beroep: arbeider
Hij trouwde, 23 jaar oud, op donderdag 19 april 1827 in Giessendam met de 18-jarige
- 27 Marigje Ariesdr van Houwelingen, geboren op woensdag 30 november 1808 in Giessendam. Marigje is overleden op zaterdag 19 april 1879 in Giessendam, 70 jaar oud.
- 28 Bart Janszn Hoeflaak, geboren omstreeks 1801 in Schelluinen. Bart is overleden op maandag 14 april 1845 in Giessendam, ongeveer 44 jaar oud.
Beroep: werkman
Hij trouwde, ongeveer 31 jaar oud, op donderdag 1 november 1832 in Giessendam met de 25-jarige
- 29 Pieterella Brandwijk, geboren op dinsdag 2 december 1806 in Hardinxveld. Pieterella is overleden op maandag 30 december 1889 in Giessendam, 83 jaar oud.
- 30 Jan Pieterszn de Keijzer. Hij is gedoopt op zondag 15 februari 1784 in Neder Hardinxveld. Jan is overleden op zondag 11 januari 1852 in Giessendam, 67 jaar oud.
Hij is weduwnaar van Willemijntje Cornelisdr Burger ($\pm$ 1780-1828), met wie hij trouwde (1), 20 jaar oud, op zondag 6 mei 1804 in Giessendam.
Hij trouwde (2), 48 jaar oud, op donderdag 27 september 1832 in Giessendam met de 35-jarige
- 31 Neeltje Kraaijeveld, geboren op zaterdag 11 februari 1797 in Giessendam. Neeltje is overleden op dinsdag 4 mei 1875 in Giessendam, 78 jaar oud.

Generatie 6 (oudouders)

- 32 Cornelis Adriaanse, geboren op zaterdag 16 november 1743 in Bleskensgraaf. Cornelis is overleden op maandag 7 oktober 1822, 78 jaar oud. Hij trouwde (2),

- 50 jaar oud, op donderdag 4 september 1794 in Giessendam met Maria van Zuijlen (1762-1849), 32 jaar oud.
Hij trouwde (1), 41 jaar oud, op zondag 13 maart 1785 in Giessendam met de 39 of 40-jarige
- 33 Marigje Vlot, geboren in 1745 in Giessendam. Marigje is overleden op dinsdag 24 september 1793 in Giessendam, 47 of 48 jaar oud.
- 40 Nn Bongen, geboren in 1750 in Giessendam.
Hij trouwde, 19 of 20 jaar oud, in 1770 in Giessendam met de 19 of 20-jarige
- 41 NN, geboren in 1750.
- 42 Teunis Jansen.
Hij trouwde in oktober 1781 in Giessendam met de 22-jarige
- 43 Cornelia Pietersdr van Wijngaarden. Zij is gedoopt op zondag 14 januari 1759 in Neder Hardinxveld.
- 44 Cornelis Corneliszn van Wijngaarden. Cornelis is overleden op woensdag 28 juli 1802 in Giessendam.
Hij trouwde op vrijdag 9 september 1785 in Giessendam met de 20-jarige
- 45 Marigje Cornelisdr van der Wal. Zij is gedoopt op zondag 8 september 1765 in Neder Hardinxveld. Marigje is overleden op zaterdag 3 februari 1810 in Giessendam, 44 jaar oud.
- 46 Cornelis Brandwijk.
Hij trouwde vóór 1790 met
- 47 Jokkelijntje van Genderen. Jokkelijntje is overleden op donderdag 26 augustus 1790 in Sliedrecht.
- 48 Giel Ariensz Huisman, geboren in Giessendam. Giel is overleden op vrijdag 14 januari 1803.
Hij trouwde in 1765 met
- 49 Pietertje Pietersdr Verkaaik.
- 50 Pieter Janszn de Keijzer. Hij is gedoopt op zondag 12 december 1756 in Neder Hardinxveld. Pieter is overleden op woensdag 3 juli 1833 in Giessendam, 76 jaar oud.
Hij trouwde (2), 43 jaar oud, op zondag 7 december 1800 in Giessendam met Neeltje Cornelisdr Kamsteeg (1766-1824), 34 jaar oud.
Hij trouwde (1), 26 of 27 jaar oud, in 1783 met
- 51 Jannigje Scheer.
- 52 Herbert Kamsteeg, geboren omstreeks 1768. Herbert is overleden op donderdag 19 maart 1840 in Giessendam, ongeveer 72 jaar oud.
Hij trouwde, ongeveer 34 jaar oud, op woensdag 24 november 1802 in Giessendam met de 28-jarige
- 53 Grietje Jansdr de Kluijver. Zij is gedoopt op zondag 24 juli 1774 in Neder Hardinxveld. Grietje is overleden op zaterdag 3 september 1808 in Giessendam, 34 jaar oud.
- 54 Arij Klaaszn van Houwelingen. Hij is gedoopt op zondag 21 juli 1765 in Neder Hardinxveld. Arij is overleden op zaterdag 20 juli 1811 in Hardinxveld, 45 jaar oud.
Hij begon een relatie (1) met Jannigje Jansdr Nederlof (1770-1852).
Hij trouwde (2), 27 jaar oud, op woensdag 21 november 1792 in Giessen Oudekerk met
- 55 Jannigje Nederlof.
- 56 Jan Hoeflaak, geboren omstreeks 1755 in Laag Blokland. Jan is overleden op donderdag 27 augustus 1829 in Hardinxveld, ongeveer 74 jaar oud.
Beroep: arbeider
Hij trouwde, ongeveer 35 jaar oud, in 1790 met de ongeveer 27-jarige
- 57 Adriana van Noordenne, geboren omstreeks 1763 in Nieuwland. Adriana is overleden op dinsdag 22 maart 1853 in Hardinxveld, ongeveer 90 jaar oud.
- 58 Koen Corneliszn Brandwijk, geboren op zondag 19 januari 1777 in Giessen Oudekerk. Koen is overleden op maandag 9 februari 1852 in Giessen Oudekerk, 75 jaar oud.
Hij trouwde (2), 31 jaar oud, op maandag 26 december 1808 in Giessen Oudekerk met Elisabeth van Mourik ($\pm$ 1777-1820), ongeveer 31 jaar oud.
Hij trouwde (3), 44 jaar oud, op maandag 9 april 1821 in Giessendam met Ariaantje van Eck (geb. $\pm$ 1784), ongeveer 37 jaar oud.
Hij trouwde (1), 23 jaar oud, op zaterdag 22 maart 1800 in Giessendam met de ongeveer 32-jarige
- 59 Geertruij Kamsteeg, geboren omstreeks 1768. Geertruij is overleden op zondag 5

juli 1807 in Giessendam, ongeveer 39 jaar oud.

- 60 Pieter Janszn de Keijzer (dezelfde als 50). Hij trouwde (1), 26 of 27 jaar oud, in 1783 met

61 Jannigje Scheer (dezelfde als 51).

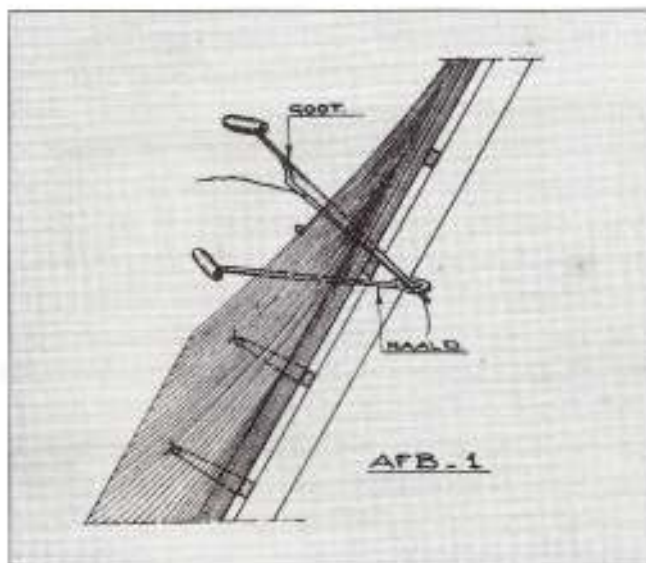
63 Anna Kraaijeveld.

Gegenereerd met Aldfaer versie 4.0.5 op 08-09-2008 16:24

RIETDEKKERS VAN GIESSENDAM

Piet Boer

Riet en wilgenhout zijn in deze waterrijke streek altijd ruim voorradig geweest. Vandaar ook dat de eerste bewoners van de Alblasserwaard hun hutjes bouwden van slieten en riet. Deze hutjes werden steeds verbeterd en zo ontstonden de rietenbuurten in Den Bout en langs het Kanaal van Steenenhoek. De daken en de constructies werden verbeterd. En hier ergens is het beroep rietdekker ontstaan. Riet werd in eerste instantie plat op het dak gelegd in één dikke laag. Later ging men het binden en met de stoppels naar beneden laag voor laag vastbinden en schuin opkloppen. Een laag riet wordt op de riet(pan)latten uitgespreid waarna er een garde over gelegd wordt. En vervolgens om de panlat en de garde stevig vast gebonden. Dit steeds weer herhalend bereikt men de nok. De nok afwerking wordt hier gedaan met gebakken rietvorsten. In andere streken werden plaggen, vlechtwerk van stro of cement gebruikt.

Het binden gebeurde heel vroeger met zgn. ropen, samen gedraaide biezen, waarmee het riet op het dak werd vast "genaaid". Hiervoor

waren twee mensen nodig één binnen en één buiten. Later werd het binden gedaan met wilgen teen en weer later met ijzerdraad. Met een goot en een naald werd de teen of de draad onder de panlat door gehaald en aan de bovenkant op de garde vastgezet. De garde bestond ook lange tijd uit een wilgenlat en werd later vervangen door een dikke ijzerdraad.

Mijn overgrootvader, Paulus Boer geboren in 1863 in Gouderak (bij Gouda) zoon van rietdekker Pieter Boer (1830), kwam in 1888 naar Hendrik Ido Ambacht. Hij werd daar klompenmakersknecht. Hij trouwde daar met Adriana van der Leer, de dochter van de klompenmakersbaas, die toen al overleden was, en zette het bedrijf voort. Op 11 maart 1898 kwamen ze met het hele gezin naar Giessendam en werd Boer ingeschreven als rietdekker. Het echtpaar kreeg vier kinderen. Jacoba Batje, geboren 11

juni 1892, zij had een winkeltje in Giessendam; Janna Hendrika geboren 10 augustus 1893, zij trouwde met Jacob Verhoeven, politieagent in Sliedrecht; Pieter, mijn opa, geboren 22 augustus 1895; allemaal geboren in Hendrik Ido Ambacht. Op 29 maart 1902 werd het vierde kind geboren, Gijsje. Zij trouwde met Willem den Breejen, schilder. In 1906 kwam zijn 90 jarige stief- grootmoeder Aaltje van Offeren bij ze inwonen. Zij was vijf keer getrouwd en één daarvan was Paulus Knor, de opa waar hij ook naar vernoemd was, de vader van zijn moeder. Paulus kocht in 1907 het huis en erf, Buitendams 443 en hier was het bedrijf dan ook bijna 90 jaar gevestigd. Pau Boer overleed 9 november 1937. Nadat opa Pieter Boer in 1918 uit militaire dienst kwam, zetten zij het bedrijf "voor gezamenlijke rekening" voort onder de naam P. Boer en zn. Hij had toen 3 jaar in dienst gezeten tijdens de eerste Wereldoorlog 1914-1918. Hij was ingekwartierd bij Lau Cornelisse in Serooskerke op Walcheren en heeft in die periode veel houtsnijwerk gemaakt. Hij trouwde 31 mei 1919 met Gijsje Visser uit Sliedrecht. De schuur van het ouderlijke huis werd omgebouwd tot woning en daar hebben ze hun hele leven gewoond. Ze kregen vier kinderen waar van er drie vroeg zijn overleden. De oudste was mijn vader, Paulus (Pau, naar zijn opa vernoemd), geboren 30 juni 1920; nummer twee was Marina (Rina) geboren 22 juli 1922. Zij trouwde met Marius Boogaard; Adriana (Adri) geboren 15 november 1924. Zij overleed op zevenjarige leeftijd aan hersenvliesontsteking; Maria (Rie) geboren 1 februari 1929. Zij overleed 23 januari 1947 (18 jaar)

aan gewrichtsreuma. Opa kreeg in 1959 een hartaanval en mocht het dak niet meer op. Hij maakte toen rietmatten op de zolder van de schuur en legde materiaal en gereedschap gereed voor de volgende dag. Vanaf die tijd ging pa alleen op karwei. Hij was inmiddels

getrouwd met Janna Lemmen uit Sliedrecht en ze hadden drie kinderen: Ria 1949, Janneke 1950 en ik (Piet), 1955. In 1965 werd Paula geboren. Opa had het huis en terrein geërfd toen zijn moeder overleed. En pa kreeg in 1973 het eigendom weer van opa.

Hun rayon, zoals ze dat altijd noemden, liep vanaf Den Bout in Hardinxveld via de Rivierdijk over Giessendam en Sliedrecht naar de Hoek in Papendrecht. En Giessen-Oudekerk vanaf de toren tot de Dam in Giessendam. Ook Wijngaarden behoorde gedeeltelijk tot hun werk gebied. Deze klussen bereikten ze meestal op de fiets, soms door het weiland of graskade (Wijngaarden) of lopend met de kruiwagen. Zo liepen ze samen met twee kruiwagens soms tot voorbij Baanhoek. Bij de Boslaan werd altijd even uitgerust. Later schafte pa een bakfiets aan en ging het vervoer van materialen gemakkelijker. Ook had hij intussen een bromfiets aangeschaft en ook de bakfiets werd omgeruild voor een gemotoriseerde vorm. Bij grote klussen werd vaak de hulp ingeroepen van collegarietdekkers en andersom hielpen ze de collega's weer met een grotere klus. Directe contacten op dit vlak waren: Job Versluis uit Giessenburg; Kees Zanen uit Hoornaar; Ad van der Sijde uit Dubbeldam. En de laatste jaren deed pa veel samen met Jan van Mourik uit Groot-Ammers en Kees van Kleef uit Meerkerk. Met Ad van der Sijde deed hij veel werk in Dordrecht o.a. de villa's aan de Oranjelaan. Met Kees Zanen en Job Versluis deden ze grote klussen voornamelijk langs de Giessen. Ook Papendrecht had vroeger zijn eigen rietdekker, Piet Korporaal geboren 18 februari 1881 te Papendrecht. Deze woonde aan de Hogendijk in de buurt van Piet van Hemert. Hij vertrok in 1934 uit

Papendrecht en opa nam waarschijnlijk zijn klanten over. Hardinxveld had heel vroeger ook zijn eigen rietdekker: Coen de Waal van Dijk. Geboren 9 september 1862 te Hardinxveld. Hij overleed 9-12-1926 en had geen opvolger dus de klanten kwamen naar opa en Marinus Verbaan. Marinus Verbaan was een zoon van Gijsbert Verbaan en Adriana van Amersfoort. Hij was geboren 21-2-1884 in een gezin van 14 kinderen waarvan hij als enige volwassen werd. Zijn vader was rietdekker maar overleed 1893 toen Marinus 9 jaar oud was. Zijn moeder wilde dat hij ook rietdekker werd en het bedrijf voortzette. Zij vroeg aan opa Pau Boer of hij hem het vak wilde leren. En zo werd Marinus knecht samen met opa Pieter. Later werkte hij voor zichzelf. Misschien is dit de reden waarom Paulus boer in 1898 uit Hendrik Ido Ambacht naar Giessendam kwam. Marinus werd in 1898 veertien jaar en kwam toen van school. Het riet werd betrokken van Janus Machielse uit Heukelum. Deze kwam, wanneer hij weer wat riet gereed had staan, meestal op de zaterdag of zondag, lopend uit Heukelum om bij opa en oma op de koffie te komen en dan gelijk te vertellen dat hij weer riet gereed had staan. Hij liep daarna door naar Dordrecht, naar zijn zus en ging dezelfde dag nog terug naar Heukelum. Het riet werd dan vaak zaterdags opgehaald met een vrachtwagen van A. Nomen en bij de klant of thuis gelost. En ik mocht dan als kleine jongen mee. Ook Prosman uit Gouderak leverde riet. Dit riet werd meestal per schip door Arie Kamsteeg in Buitendams afgeleverd. Prosman kwam dan persoonlijk afrekenen. Later werd riet betrokken van Kranendonk uit Puttershoek en de laatste jaren van Brasjen uit Heerde. Ook van kleine plaatselijke leveranciers werd riet en teen betrokken, o.a. van Boogaard uit Sliedrecht, Dubbeldam uit Schelluinen, Huig de Graaf uit Papendrecht en L. de Borst voor latten en band(teen). In de crisisjaren was het voor de rietdekker ook geen pretje. Klanten betaalden pas laat of soms geheel niet. Sommigen betaalden in natura, kaas e.d., anderen moesten de spaarpotten van de kinderen aanspreken om de rekening te betalen. In de jaren zestig was weer een

N.V. RIETHANDEL v/h. E. PROSMAN			
GOUDA HOLLAND			
TELEFOON N. 388 - G. 100 N. 308			
GOUDA. 22 Januari 1938			
De Heer P. Boer Rietdekker te Giessendam			
Van aan H.N. afrekenen en ginder:		Debet van N.V. RIETHANDEL v/h. E. PROSMAN	
Jan 38	franco per schip 500 veldbeesten à f 0,80 per ton Grootbeesting 4 3/4	Debt	f 400,00
			6,22
		Totaal	f 406,22

slechte tijd. Alles wat oud was werd gesloopt, en rieten daken waren uit de tijd. Vooral in Sliedrecht en Papendrecht is veel gesloopt. Sommige gemeenten gaven zelfs subsidie om golfplaten over het rietendak te leggen. Zo veranderde een mooie oude boerderij in een gedrocht met golfplaten dak. Pa kon zich daar veel later nog kwaad om maken. Ik heb altijd het idee gehad om rietdekker te worden, maar in 1970 toen ik van school, kwam was het tij nog niet gekeerd en ik ging ergens anders werken. En zo was pa zijn opvolger voorgoed kwijt. Toen pa 65 werd, ging hij het rustiger aandoen en deed alleen de klusjes in de buurt en bij vaste klanten. Pa werd in 1988 suppoost bij het nieuwe museum "De Koperen Knop" in Hardinxveld-Giessendam en deed vele jaren dienst. Per 31-12-1991 werd het bedrijf officieel opgeheven.

Paulus Boer overleed 21 maart 2007.

Ik was inmiddels begonnen de wetenswaardigheden van het bedrijf en de familie op te schrijven en vast te leggen voor het nageslacht. Hij heeft mij, zelfs op zijn ziekbed, nog veel verteld over klanten en gebeurtenissen. Ook heb ik al veel gegevens van de Historische Vereniging gekregen. Maar heeft u foto's, verhalen of andere informatie over mijn overgrootvader, opa en vader of andere rietdekkers in de streek, zou u mij dat dan willen mailen, schrijven of vertellen? Bij voorbaat dank.

Rijnstraat 5
3371 ST Hardinxveld-Giessendam
0184-616464, piet.boer@zonnet.nl

RECENSIES

A. Dubbeldam- van der Waal van Dijk

Griek & Blik

Roel Mulder

'Griek en Blik, een halve eeuw Grieken in Gorinchem'.

In 1962, toen er in Nederland een groot gebrek ontstond aan arbeidskrachten, maakten we kennis met het fenomeen 'gastarbeider'. In dat jaar kwamen de eerste Grieken vanuit België naar Gorinchem om daar werk te vinden bij Betondak, een dochter van De Vries Robbé, in Arkel. Maar binnen een half jaar waren er al achttien werknemers en dit aantal liep in de loop der jaren heel snel op. De fabriek zorgde voor huisvesting in Hotel 'De Vijfheerenlanden'.

Dit boek behandelt de geschiedenis van de Grieken in Gorinchem vanaf 1962 tot heden. Vooral de verhalen van de geïnterviewde Grieken spreken zeer tot de verbeelding. Een prettig leesbaar boek over een onderwerp dat je niet snel zou verwachten.

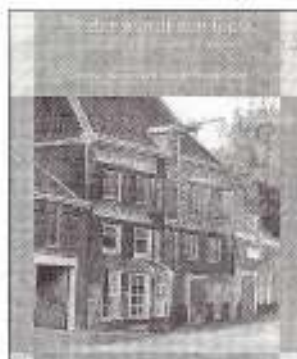
Geen ISBNnummer. Uitgegeven als deel 22 van de Historische Reeks Oud-Gorcum Verkrijgbaar bij het Regionaal Stadsarchief, prijs € 7,50

Jaarboek 2007, Dordtse brouwerijen door de eeuwen heen

Redactie: Herman A. van Duinen en Cees Esseboom m.m.v. Irene Dewald

"Water wordt een feest, zodra het bij de brouwer is geweest". Zo luidt de ondertitel van het jaarboek 2007 uitgegeven door de Historische Vereniging Oud-Dordrecht.

Dit boek beschrijft het maken van het bier vanaf de Sumeriërs (5000 jaar geleden)

tot heden. Vooral in vroeger tijd was bier heel belangrijk voor de bevolking. Immers het gewone water was niet echt gezond en vaak vervuild, maar bier was veilig om te drinken. In vroegere tijden zat er ook nog niet zoveel alcohol in het bier.

In de laatste hoofdstukken van dit boek worden vooral de vele brouwerijen van de stad Dordrecht belicht. Dat waren er nogal wat. Op het plattegrondje achter in het boek tel ik er al 68!

Het resultaat is dan ook een goed gedocumenteerd boek over de rijke geschiedenis van de Dordtse bierbrouwerijen.

ISBN 978-90-812135-2-3 Uitgegeven door de Historische Vereniging Oud-Dordrecht

Weet je nog?

Teus Korporaal

"Nieuwpoortse en Langerakse handelaren, middenstanders en vaklieden in 1950. Toen geluk nog heel gewoon was". De periode rond 1950 was een gouden tijd voor de handel. De gezinnen werden groter en men was minder mobiel. Dus gebonden aan het eigen dorp. Het was al snel lonend een eigen bakkerij, slagerij of noem maar op in het dorp te hebben.

Nu ruim een halve eeuw later, is dit alles geschiedenis. Het lezen van dit boek is zonder twijfel een feest van herkenning, want het was niet alleen in de beschreven dorpen het geval, maar in veel plaatsen in de Alblasserwaard. Wie deze tijd niet meegevoelt heeft zal met bewondering de bijgevoegde foto's bekijken. Zulke kleine, knetterige winkeltjes komen nu niet meer voor!

ISBN 978-90-802405-9-9 Uitgegeven door de Historische Kring Nieuwpoort

Fatale afgunst

Ruth de Jong en A.M. van Weelden

Oktober-razzia, Gorinchem 1944

Op 3 en 4 oktober 1944 werden in Gorinchem door de Duitse bezetter 100 mannen opgepakt. In het Kamp Amersfoort werden 40 van hen doorgestuurd naar het concentratiekamp Neuengamme, waar zij door de verschrikkingen en ontberingen bezweken. Slechts 4 van hen keer-

den naar Gorinchem terug. Een groot deel van hen was afkomstig uit de Gorcumse middenstand. Hun namen waren aangeleverd door de Gorinchemse NSB-ers en ook door de gewone burgers. Afgunst was hierbij het hoofdmotief. Dit boek 'Fatale Afgunst' is bedoeld om deze groep mannen te gedenken door persoonlijke verhalen en de historische feiten naast elkaar te zetten. Ik moet zeggen, dit is uitstekend gelukt. Door de verhalen van de overlevenden of hun nabestaanden gaat deze periode van de oorlog leven. Het was voor mij erg treffend, dat terwijl ik het boek las, het gedicht van Ida Gerhardt, dat over Gorcum in de oorlog gaat in mijn gedachten opkwam. Het blijkt dat ik niet de enige was! Een prachtig uitgevoerd boek over een niet zo mooi stuk oorlogsgeschiedenis van Gorinchem. De moeite waard om te lezen.

ISBN 978-90-813031-1-8 Uitgever Herman Muilwijk, Gorinchem.

Te verkrijgen bij Boekhandel Cursief, Kruisstraat 4, Gorinchem.

Sporen

Annet Pasveer

Het thema voor 2008 van de Stichting Open Monumentendag is dit jaar 'Sporen'. Niet alleen sporen in het landschap, maar sporen op elk denkbaar gebied.

Nederland is mensenwerk. Nederland heeft een lange traditie van het aanpassen en grootschalig wijzigen van het landschap. De oudste sporen van menselijk handelen zijn archeologische sporen. Die zijn bij de meeste mensen wel bekend. Maar ook oude gebouwen laten hun sporen zien van vroegere wijzigingen. Zelfs bij moderne woningen zien we bij het aanbrengen van een nieuw behangetje de sporen van de eerdere behangsels. Jazeker, ook dit zijn sporen.

De Stichting Open Monumentendag is er zoals ieder jaar weer uitstekend in geslaagd een zeer toegankelijk boekje, op zakformaat uit te geven. Een plezier om te lezen en te bezitten.

ISBN 90-806181-6-9 Uitgegeven door de Stichting Open Monumentendag, Herengracht 474, 1017 CA Amsterdam. www.openmonumenten-dag.nl Prijs: € 7.50

Lek en Huibert Kroniek, Frans de Jong, bouwera, bankier en publicist

W. van Zijderveld

De Vereniging Historisch Lexmond en Heinen Boeicop bestaat in 2008 10 jaar. Hoewel dit niet de reden was deze speciale uitgave te laten verschijnen was dit boekje wel een goede gelegenheid om het jubileum extra luister bij te zetten.

De hoofdpersoon Frans de Jong (1876-1942) was een veelzijdig man. Hij heeft in Lexmond veel huizen ontworpen, was kassier van de Coöperatieve Boerenleenbank, ontvanger en opzichter van de gemeente en heeft bovendien in veel kranten gepubliceerd.

Het resultaat geeft ons niet alleen een overzicht van het leven en werk van Frans de Jong, maar ook een goed beeld van de ontwikkeling van het dorp Lexmond en het leven in die tijd.

Te verkrijgen bij de redactie Lek en Huibert

Kroniek, via S. de Ridder.
E-mail: ridders@wanadoo.nl

Holland, Historisch Tijdschrift

Carin Gaemers en anderen

Toen veertig jaar geleden de eerste editie van Historisch Tijdschrift Holland verscheen, hield de geschiedwetenschap zich vooral bezig met politiek, oorlog, vorstenhuizen en markante personen. Maar één ding bleef in al die jaren onderbelicht. Dit was voor de jubilerende Historische Vereniging Holland de reden om dit aspect, n.l. muziek, aan het licht te brengen. Dit heeft geresulteerd in een boek dat de geschiedenis van muziek vanaf de vroegste Middeleeuwen tot op de dag van vandaag beschrijft. Vroeger stond het maken van muziek met bijbehorende liederen vooral in het teken van 'memento mori', dus gericht op het leven na de dood, maar al snel verschenen ook b.v. de 'geuzenliederen', deze als protest tegen de Spaanse overheersing. Het boek gaat verder door de muziekgeschiedenis tot de dag van vandaag.

Het resultaat van dit alles is een gebonden boek met bijbehorende CD. Voor degenen die al bezig zijn met dit onderwerp een prima boek om er zich nog wat meer in te verdiepen.

Geen ISBN nummer. Uitgave van de Historische Vereniging Zuid Holland

De Merwedezone in bedrijf, speurtochten langs industrieel erfgoed

Joke Kramer

In 'De Merwedezone in bedrijf' wordt de opkomst van de scheepswerven, metaalnijverheid en baggerindustrie in de dijkdorpen Kinderdijk, Alblasserdam, Papendrecht, Sliedrecht en Hardinxveld beschreven. Veel industrieel erfgoed zoals oude bedrijfsgebouwen, arbeiderswoningen en directievilla's getuigen nog van de begintijd van de industrialisatie van Nederland.

De tijd van Hollands Glorie.

Dit boek wil met deze uitgave meer bekend-

heid geven aan de streekelijke cultuurwaarden en hoopt zowel inwoners van de Merwedezone als lokale overheden meer te betrekken bij het behoud van die waarden.

'De Merwedezone in bedrijf' bevat wandelroutes langs karakteristieke dijklinten, interessante bedrijfsgebouwen en fraaie directievilla's.

Het boek is het elfde deel in de Groene Hart in bedrijf reeks. Hierin worden bedrijfstakken behandeld in het Groene Hart.

Te bestellen bij Stichting Groene Hart, postbus 2074, 3440 DB Woerden. E-mail: contact@groenehart.info Prijs € 10,00

Wandeling over de Sliedrechtse 'Oude en Nieuwe Uitbreiding'

De jaren '50 in woord en beeld

Bas Lissenburg en Riens Lagewaard

In deze uitgave, een vervolg op de 'Wandeling langs de Sliedrechtse dijk', nodigt de schrijver u uit om mee te wandelen over de Sliedrechtse Uitbreidingen gezien de situatie van het dorp midden jaren '50 van de 20e eeuw.

U zult verbaasd zijn over de veranderingen die ook hier hebben plaats gevonden.

Maar waar is dat niet het geval?

Dit 58 pagina's tellende boek op A4 formaat is interessant om te bekijken.

ken. Er is ook een dvd verschenen met deze wandeling.

Te verkrijgen bij Sliedrechts Museum, open woensdag en zaterdag van 13.00-17.00 uur en boekhandel De Waard of te bestellen bij www.historie-sliedrecht.nl

Sliedrecht 1954

Alle wijken van Sliedrecht in 1954

Deze dvd bevat unieke beelden uit het Sliedrecht van 1954 op 18 juni en is uitgebracht door Muziekvereniging Crescendo en de Historische Vereniging Sliedrecht. Alle wijken, van Baanhoek tot de Kaai, zijn gefilmd. Je ziet het

dagelijkse leven in het dorp: veel vrouwen die met schorten om snel de straat opkwamen en vaak schichtig weer verdwenen in hun stoepwoningen, kinderen op schoolpleinen en oude mannen langs de dijk. Later op de dag werd een defilé van de Sliedrechtse verenigingen opgenomen.

Op 29 en 30 november 1954 is de film in Sliedrecht vertoond in het C.J.M.V. gebouw en Thalia.

Te verkrijgen bij Sliedrechts Museum, open woensdag en zaterdag van 13.00- 17.00 uur, boekhandel De Waard en te bestellen via www.historie-sliedrecht.nl

BRUGGETJES ZIJN CULTUREEL ERFGOED

Dick de Jong

Kenmerkend voor de Parallelweg en voor het noordelijk deel van de Koningin Wilhelminalaan in Hardinxveld-Giessendam zijn de vele bruggetjes. Al meerdere malen is hier aandacht voor gevraagd. Omdat het cultureel erfgoed is, dat in toenemende mate verdwijnt. Ooit waren er op veel meer plaatsen in het dorp van die aardige bruggetjes. Ook op de Nieuweweg, een deel van de Sluisweg, bijna de gehele

Koningin Wilhelminalaan en op nog veel meer plekken. Ze zijn ten prooi gevallen aan de tand des tijds, maar vooral aan de welvaart.

Elders in Nederland worden bruggetjes zoveel mogelijk bewaard. In het Hollandse veengebied zijn tal van plaatsen op te noemen, waar deze met zorg worden omringd. Maar ook in Noord-Holland en in Groningen. Dat is goed voor het totaalbeeld, fijn en gemakkelijk voor de eigenaren en prettig voor de plaatselijke overheid. Er hoeft niet meer elke keer te worden gediscussieerd als iemand iets wil. Het beleid staat vast en dat wordt uitgevoerd.

Een dergelijk beleid past bij een bevolking die trots is op zijn geschiedenis. En dat zijn we in Nederland. Nog maar nauwelijks zijn we overspoeld door de vele canons, of er ontstaat een nieuwe hype, de familiegeschiedenis. Terugkijkend op onze eigen geschiedenis komen we altijd weer terecht bij onze jeugd, waarin we slootje sprongen, of met een klomp met een zeiltje in de sloot gingen varen. Over een plank

lopen, die over een sloot lag, was telkens weer een spannende bezigheid. Menigeen heeft dat spelen rondom de sloten met een nat pak moeten bekopen. Binnenkort kan dat niet meer. We gooien sloten dicht om te voorkomen dat er iemand invalt... Nog even, dan sluiten we wegen af, om te voorkomen dat er iemand verkeersgevaar loopt...

Wij zijn wereldwijd bezig om ons zorgen te maken over de klimaatverandering. Niet ten onrechte. Als het water stijgt in de mate, zoals wordt verwacht, hebben we hier in Hardinxveld-Giessendam een probleem. Als we niet de nodige maatregelen nemen, krijgen we de situatie, waar we met elkaar in 1995 zo bang voor waren. Dat we zouden overstromen. Tegen het water vechten we al zolang onze omgeving wordt bewoond. Sinds kort is in Museum De Koperen Knop een permanente opstelling van vondsten, gedaan bij de voorbereiding van de Betuweroute. Die vondsten werden gedaan op de helling van een donk. De bewoners in de prehistorie waren naar deze donk getrokken om gevrijwaard te zijn van het water. Op die donk woonden ze veilig.

Toen millennia later, in de 10e eeuw na Chr. de huidige Alblasserwaard in ontginning werd genomen, bouwde men de huizen op woon-

Nieuweweg

heuvels. We hebben dijken gebouwd, die we zeer frequent verhoogden en verzaarden, om gevrijwaard te blijven van het water. In de eeuwen daarna hebben we vele tientallen keren kunnen ervaren dat het water toch over het land kwam. Velen moesten vluchten. En als het gebied weer droog was, werden maatregelen genomen om het een volgende keer te voorkomen. De sloten werden verbreed en verdiept. De greppels vernieuwd, de weteringen en vlieten op orde gebracht. Het water moest snel kunnen wegvloeien.

Om die reden waren er ook in de Hardinxveldse polder tal van sloten en andere wateringen. In de bebouwde omgeving bevonden die zich vooral tussen de weg en de bebouwing. Dat

Bruggetje bij het huis van de voorzitter.

was het beste voor een snelle afvoer van het overtollige (regen)water. Om van de openbare weg naar de huizen te komen waren er brugjes nodig. Oorspronkelijk leken de meeste van die brugjes op elkaar. Dezelfde kromming in het dek, een vrijwel gelijke breedte en op elkaar lijkende open leuning. Ze liggen er, zijn bijzonder functioneel, maar vallen niet op. Het oog wordt er niet door afgeleid. Vooral vanwege de eenvoudige eenheid.

Maar toen kwam de auto. Maar de Parallelweg (of welke weg dan ook) was daar niet op berekend. De auto moest ergens in de berm worden geparkeerd, ietwat scheef hangend in het talud. Dat vond menigeen niet prettig. Die auto moest mee naar huis, de sloot over. Maar de bestaande bruggetjes waren daarvoor te smal. En wellicht ook niet sterk genoeg. Er kwamen brede sterke bruggen. Soms met muren als vestingen. Compleet met kantelen of kleine wachttorens. Het oude bruggetje verdween.

Werd na zoveel jaren trouwe dienst in elkaar geslagen. Voor hetzelfde geld (maar hoogstwaarschijnlijk voor veel minder) hadden we met elkaar een brede variant bedacht van de oude bestaande brug. Dat zou heel wat fraaier zijn geweest. Want al die nieuwe bruggen zijn gaan opvallen. Zo erg dat ieders blik er door wordt getrokken. Het mooie huis er achter, aan de overkant van de sloot, valt er zelfs een beetje door in het niet. Hoe lang zal het nog duren eer iemand op het idee komt om die sloot maar te dempen. Dat we daarmee de waterafvoer in gevaar brengen is niet van belang. Sterker nog: dat willen we niet geloven. Het zal wel niet zo'n vaart lopen... Of is het toch zo dat je geschiedenis kennen betekent dat je de toekomst aan kunt?

Stichting Doprsbehoud

Hardinxveld-Giessendam

SINTERKLAAS KAPOENTJE? MAKKERS STAAKT UW WILD GERAAS?

Nu Sinterklaas weer gearriveerd is in ons kleine landje en je overal de liedjes hoort schallen, bleef ik even stil staan bij de teksten die je gerijmd en ongerijmd ter ore komen.

De officiële sinterklaasliteratuur zagezegd, zoals 'Sinterklaas kapoentje' en 'Zie de maan schijnt door de bomen'. Dat soort teksten. Om te beginnen het vreemdste woord: 'kapoentje'. Geleerden zijn het erover eens dat de associatie met een gesneden haantje betekent dat Sinterklaas ontmand is. Wel een zeer krasse maatregel om zijn celibataire status te garanderen trouwens. Vroeger noemde men een lieveheersbeestje ook kapoentje; (rood schildje en rode mantel?)

En Klaas Kapoen was een negentiende-eeuwse (fictieve)schavuit die notabene onder de guillotine eindigde. Wat de kindervriend daarmee te maken heeft, is duister. Belangrijker is echter dat "schoentje" rijmt op "kapoentje" zegt de encyclopedie. Ja, zo lust ik er nog een paar. Pompoentje had zo ook gekund, of Kalkoentje. Verder: 'Hoor de wind waait door de bomen, Hier in huis zelfs waait de wind.

Zou de goede Sint nog komen, nu hij 't weer zo lelijk vindt?' Overdrijven is ook een kunst. Misschien voelt men door de kieren wat kou, maar een door het huis waaiende wind wijst toch op een orkaan en een verdwenen dak, een ontredde staat, die de Sint allicht tot ontferming moet bewegen. Maar op hetzelfde moment bezint de rijmer zich, want het slechte weer kan ook juist een reden vormen om niet te komen. Betekent overigens 'nu hij 't weer zo lelijk vindt' dat de goedheiligman van mening is dat het weer te slecht is of dat hij het slecht aantreft? Ik kies voor de laatste lezing, die iets objectiever klinkt en ons niet overlevert aan de grillige gevoelens van de Sint.

Heel anders is dan weer het 'Zie de maan schijnt door de bomen' dat meteorologisch nogal afwijkt met het voorgaande lied. Hier komt het lawaai niet van buiten, maar van binnen, uit onszelf. Het 'Makkers staakt uw wild geraas' heb ik overigens nooit begrepen, wij zaten juist heel stil te wachten, niet als de losgeslagen bolsjewieken die je in dit lied voor je ziet. Eén van de grote Sint-Nicolaas -myste-

ries betreft de terugkeer van Sinterklaas naar Spanje. Hoewel daar over weinig geboekstaafd is, wordt toch algemeen aangenomen dat dat met dezelfde stoomboot gebeurt als bij zijn aankomst in Nederland, dat schip moet per slot van rekening ook terug. Maar nee, wat horen we: 'Misschien heeft u nog even tijd / Voordat u weer naar Spanje rijdt'. Hij rijdt dus naar Spanje, op zijn schimmel neem ik aan en wie die boot dan terugbrengt blijft een raadsel, zwarte Piet wellicht.

O ja, die ook nog even, 'want al ben ik zwart als roet / ik meen het toch goed' is natuurlijk

een onverdraaglijk racistische opmerking, die we maar moeten vergoelijken met de gedachte dat Piet zwart is door al die schoorstenen en dus waarschijnlijk eerder van Noord-Italiaanse dan van Moorse afkomst is. Overigens houdt de Sint niet erg van kritische vragen, geloof ik, zijn cliënten worden steeds als slaafs gehoorzaam en genotzuchtig voorgesteld. Wat dat aangaat lijkt het Oudhollandse gezegde 'Kinderen die vragen worden overgeslagen' ook een passend sinterklaasrijm.

Uit: Trouw december 2007, Rob Schouten

WIE, WAT, WAAR?

Ook deze keer weer een foto met onbekende personen. Het is een foto uit het archief van Het Kompas. Waarschijnlijk eind jaren vijftig of zestig.

In ieder geval weten we wel de plaats: aan het

Kanaal van Steenenhoek bij de vroegere Huibjesbrug in Boven-Hardinxveld.

Maar....wie zijn de vissende mannen? En waarom staan ze er zo netjes gekleed bij?

Graag reacties naar de redactie.

WETENSWAARDIGHEDEN

J.F. Teeuw-van der Plas

Exposities in Museum De Koperen Knop

Kaart muziek in de kunst

De exposities 'Dat siert je', 'Van Zolder gehaald', 'De School-dag' en 'Muziek in de kunst' trokken veel bezoekers. De 29e november 2008 wordt een nieuwe expositie geopend: 'Steengoed'. Deze zal tot 24 januari 2009 te zien zijn.

Verder organiseert het museum diverse leuke activiteiten op het gebied van kunst, muziek, workshops enz. Houdt de regionale weekbla-

den bij de hand; daarin kunt u alles lezen, ook de activiteiten van onze Historische Vereniging.

De Mini-Mauwerd

Wie ooit dacht dat de streektaal geen volwaardige taal is, heeft het mis. De Stichting Streektaal Alblasserwaard & Vijfheerenlanden boert goed. De streektaalmiddagen worden druk bezocht en dit najaar was het op 31 oktober een gezellige avond in Het Bruisend Hart in Hoornaar.

Een voorleeswedstrijd in het dialect van je streek was een van de programmaonderdelen. Meer dan 300 bezoekers waren aanwezig. Ook veel jeugd en dat is bijzonder.

Documenten

De heer Heijkoop gaf oude documenten en diploma's uit zijn privéleven.

Lektuurbak

Een bijzondere lektuurbak met ingebrande nationale en Giessendamse heraldieke motieven werd ons door een plaatselijke antiquair aangeboden. Omdat het toch wel een unica is, hebben we dit aangekocht.

Houten blokpuuzel

De gekregen blokpuuzel van de heer Sander van Beuzekom (met originele plaatjes) staat al te pronken in de Sinterklaasgetinte etalage van het HIC.

Naaimachine

De heer Den Breejen gaf een goed geoliede Singer naaimachine

Archeologieboeken

Oud-voorzitter Van Vliet maakte zijn boekenkast wat leger en schonk de vereniging 20 archeologieboeken.

Alle gevers hartelijk dank!

Vacature

Vanwege een vacature in ons bestuur zijn wij op zoek naar een enthousiaste teamgenoot met belangstelling voor de plaatselijke historie. De werkzaamheden binnen het bestuur kunnen in onderling overleg worden geregeld.

De bestuursvergaderingen, altijd zeer gezellig, vinden maandelijks plaats in ons Historisch Informatie Centrum in de Peulenstraat. Voor nadere informatie kunt u zich wenden tot het secretariaat.

Het bestuur

*Het bestuur van de Historische Vereniging wenst
u en uw huisgenoten goede Kerstdagen en een
voorspoedig Nieuwjaar*

UITGAVEN VAN DE HISTORISCHE VERENIGING:

1. Buitendams 4 (1778-1978).....	€ 2,25
2. Molens van Hardinxveld-Giessendam.....	€ 3,85
3. Den Eendenbout (opgraving in een woonheuvel).....	€ 3,85
4. Het stoomgemaal.....	uitverkocht
5. Makelaars van Hardinxveld-Giessendam.....	€ 3,85
6. Buitendams 118 (Giessendamse boerderij).....	uitverkocht
7. 700 jaar Dam.....	€ 3,20
8. Parlevinkers.....	uitverkocht
9. Rondom de Giessen.....	uitverkocht
10. Swets tabak en daar blijf ik bij.....	€ 6,60
11. Hardinxveld en Giessendam in de Franse Tijd.....	€ 5,65
12. Café Schalk.....	€ 5,65
13. 100 jaar boemelen.....	uitverkocht
14. De Hongerwinter.....	€ 6,60
15. De Hennepteelt.....	€ 4,40
16. Het kleine monument in Hardinxveld-Giessendam.....	€ 5,45
17. Dijken en doorbraken.....	uitverkocht
18. Aan d'n dijk.....	uitverkocht
19. Gemeentehuizen van Hardinxveld-Giessendam.....	€ 2,25
20. Ievers tussen Kaol en Kloeve...deel I.....	uitverkocht
21. Aart van Bennekum, kunstenaar.....	€ 6,80
22. Herinneringen aan oorlogstijd.....	uitverkocht
23. 100 jaar Nederlandse Protestantenbond.....	uitverkocht
24. Ievers tussen Kaol en Kloeve, deel II.....	€ 6,80
25. Uit de pen van tante.....	€ 6,80
26. De watersnood van 1953.....	uitverkocht
27. Schuttevaer en Binnenvaart.....	uitverkocht
28. De Crisisjaren in Hardinxveld en Giessendam.....	uitverkocht
29. Vrouwenrecht en liberalisme aan de Merwedijk.....	€ 6,60
30. De 50ste mei.....	uitverkocht
31. De samenvoeging van Giessendam en Hardinxveld.....	€ 8,85
32. C. Baardman, de schrijver en zijn werk.....	€ 7,95
33. Het Langeveer.....	€ 6,60
34. De Indiëgangers.....	€ 12,50
35. 1899-1999 Nieuws van honderd jaar geleden.....	€ 6,80
36. De Peulenstraat in 1950.....	uitverkocht
37. Groeten uit Giessendam.....	€ 8,25
38. De historie van het pand Buitendams 4.....	€ 6,50
39. Nievers was den dijk echt recht.....	€ 9,20
40. Groeten uit Boven-Hardinxveld.....	€ 8,90
41. Kleine zaken van een kleine kerk, Gereformeerden in Hardinxveld.....	€ 9,80
42. Groeten uit Beneden-Hardinxveld.....	€ 8,90

Het Verleden Nu (fotoboek).....	€ 11,35
Buitendams huis-ter-om-op.....	uitverkocht
Een wandeling door Binnendams.....	€ 6,80
Van Geslachte tot Geslacht (uitg. van de Herv. Kerk Giessendam en Neder-Hardinxveld).....	€ 15,90
Hardinxveld en Giessendam, van vissers- en hoepmakersdorpen naar industriegemeente.....	uitverkocht
Hardinxveld en de riviervisserij.....	€ 20,40
Reobothschool 1860-1985.....	uitverkocht
Van hondekarran en hobbelbussen.....	uitverkocht
Anders nog iets (neringdoenden en bedrijven).....	€ 2,25
Dr. Aris Graftdijk, Photographie.....	€ 11,35
Herberg De Zwaan.....	€ 15,90
Onder ons gezeed.....	uitverkocht
Het verhaal van de dijk.....	€ 7,95
Hoeke Doeme?.....	€ 7,95
DVD dorpsfilm 1953.....	€ 7,50
Hardinxveld-Giessendam in de jaren 50 (nog te koop in Museum De Koperen Knop).....	€ 15,00
Gekleed in de Waard.....	€ 17,50

UITGAVEN VAN DE STICHTING DORPSBEHOUD

Van boodschappen doen naar winkelen.....	€ 2,25
Heggen en Steggen (tweede druk).....	€ 7,95

ALLE UITGAVEN ZIJN, TENZIJ UITVERKOCHT, VERKRIJGBAAR OP DE VOLGENDE ADRESSEN:

Historisch Informatie Centrum, Peulenstraat 243, elke zaterdagmorgen van 10.00-12.00 uur.
 IJzerwinkel van de heer Coenraads, Buurt 6, Boven-Hardinxveld, tijdens openingstijden winkel.
 Secretariaat Historische Vereniging, Buitendams 77, maandag t/m vrijdag
 Museum De Koperen Knop, dinsdag- t/m vrijdagmiddag 13.00-17.00 uur, zaterdag van 11.00- 17.00 uur.